

لزوم بازسازی انقلابی در بخش‌های مدیریتی

| هفته‌نامه سیاسی، علمی و فرهنگی حوزه‌های علمیه |

| سال بیستم | شماره ۶۷۹ | دوشنبه ۸ شهریور ۱۴۰۰ | ۲۱ محرم‌الحرام ۱۴۴۳ | ۳۰ آگست ۲۰۲۱ | ۱۲ صفحه | ۲۰۰۰ تومان |

در نشست نمایندگان بیوت مراجع تقلید عنوان شد

مطالبات مراجع عظام تقلید

در مورد بایسته‌های آموزشی حوزه‌های علمیه

آیت‌الله رجبی عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه در پی انتشار فیلم‌هایی از برخی بازداشت‌گاه‌ها ضمن تاکید بر رفتار دوگانه غرب و لزوم توجه به هجمه‌ها و توطئه‌های دشمنان خواستار شد

زندان بانان رفتار صحیح اسلامی

بازندانیان را پیاموزند

بدون شک انتشار و بزرگ‌نمایی اتفاقات در زندان‌های ایران یکی از توطئه‌های دشمنان برای ایجاد تفرقه و انشقاق میان ملت و سران نظام اسلامی است. همواره استکبار جهانی به‌ویژه آمریکا انواع شکنجه‌های فجیع را در زندان‌های خود هم‌چون ابوغریب و گوانتانامو انجام دادند؛ اما هیچ خبری در این زمینه منتشر نکردند.

۱

در گفت‌وگو با آیت‌الله علیدوست مطرح شد

چرا امر به معروف و نهی از منکر در جامعه ما کم‌رنگ شده است؟

مردم امر به معروف و نهی از منکر را باید از کسی ببینند و بشنوند که خود او، فردی مؤثر بوده و این قبیل مسائل را پذیرفته باشد.

۷

۲

مدیر حوزه‌های علمیه در دیدار مدیر جامعة الزهراء(ع)

همه نهادهای فاخر حوزوی باید در کنار هم کارکنند

از مهم‌ترین گره‌های امروز، پراکندگی‌هایی است که به دلیل عدم منظومه بودن فعالیت‌ها و مجموعه‌ها وجود دارد.

۱۲

۳

۴

۵

۶

۷

۸

۹

۱۰

۱۱

۱۲

۱۳

۱۴

۱۵

۱۶

۱۷

۱۸

۱۹

۲۰

۲۱

۲۲

۲۳

۲۴

۲۵

۲۶

۲۷

۲۸

۲۹

۳۰

۳۱

۳۲

۳۳

۳۴

۳۵

۳۶

۳۷

۳۸

۳۹

۴۰

۴۱

۴۲

۴۳

۴۴

۴۵

۴۶

۴۷

۴۸

۴۹

۵۰

۵۱

۵۲

۵۳

۵۴

۵۵

۵۶

۵۷

۵۸

۵۹

۶۰

۶۱

۶۲

۶۳

۶۴

۶۵

۶۶

۶۷

۶۸

۶۹

۷۰

۷۱

۷۲

۷۳

۷۴

۷۵

۷۶

۷۷

۷۸

۷۹

۸۰

۸۱

۸۲

۸۳

۸۴

۸۵

۸۶

۸۷

۸۸

۸۹

۹۰

۹۱

۹۲

۹۳

۹۴

۹۵

۹۶

۹۷

۹۸

۹۹

۱۰۰

۶ ویژگی رفتاری یاران امام حسین(ع) در روز عاشورا

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدجعفر طبعی

یکی از ویژگی‌های سپاه سیدالشهداء(ع) اطاعت از امام زمان خودشان بود و مرگ در راه او را عزت و افتخار می‌دانستند و هرگز حاضر نبودند، لحظه‌ای از آن امام همام(ع) جدا شوند.

۱۲

۱۴

طلایه‌داران محراب و منبر/ ۱۴

برگی از مجاهدت‌های سیاسی و منبرهای انقلابی

حجت‌الاسلام والمسلمین شیخ جعفر شجونی رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ

وی از معدود واعظان تهران بود که خود را فدایی امام(ع) می‌دانست و در آن عصر غربت و تنهایی از مدافعان واقعی امام و راه و مرام ایشان شد و در این راه ثابت قدم و استوار ماند.

۸

نشیدن صدای حق است. نایب‌رئیس مجمع عمومی جامعه مدرسین با بیان اینکه حرکت براساس باطل، حرکتی بر خلاف فطرت بشر است؛ از این‌رو جولان باطل از نظر زمانی محدود و مسیری بن‌بست است، غلط، اما همین مسئله برای جامعه هزینه‌ساز و در مقابل، حق همواره زنده و جریانی جاوید در تمام مقاطع است که اگر امور بشر بر معیارهای حق صورت پذیرد؛ انسان‌ها در مقابل آن خاضع خواهند بود؛ هرچند منفعت‌طلبان در هر دوره‌ای، سدی در برابر شکل‌گیری جامعه حق‌محور بوده‌اند که سخت‌ترین میدان مبارزه و منازح، میدانی است که اصحاب حق و اصحاب باطل در مقابل یکدیگر قرار بگیرند.

• پیام نهضت و مکتب عاشورا، پایداری در امر حق است

وی اضافه کرد: موضوعات و مسائل مختلفی در واقع عاشورا وجود دارد که هر کدام می‌تواند، در زمان‌های مختلف اتفاق بیفتد که درس‌ها یک اندیشه و الگوی رفتاری، ترسیم می‌کند؛ به بیان دیگر هر انسان آزاده‌ای می‌تواند، پایدها و بنیادهای زندگی عزتمندانه را از نهضت عظیم سیدالشهداء(ع) فرا بگیرد تا جامعه‌ای بر محور معیارهای حق تشکیل شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین بنیادی در پایان گفت: باید بدانیم که آموزه‌های نهضت امام حسین(ع)، درس‌هایی است که تفسیر عملی آیات قرآن و رسالت‌های انبیاء را در اختیار بشریت قرار می‌دهد. مهم آن است که فرهنگ حسینی و عاشورایی زیستن به‌معنای واقعی، در جامعه گسترانده شود و عزاداری برای آل‌الله، معرفت افزون‌تری به صراط و حقیقت قیام امام حسین و اهل بیت(ع) برای همگان ایجاد کند.

نایب‌رئیس مجمع عمومی جامعه مدرسین

تحقق فرهنگ حسینی نیازمند عزم قوی در هم‌زیستی با مکتب عاشورایی است

تحقق عاشورا در جامعه زمانی است که فرهنگ حسینی و عاشورایی زیستن به‌معنای واقعی در جامعه گسترانده شود و عزاداری برای آل‌الله، معرفت افزون‌تری به صراط و حقیقت قیام امام حسین و اهل بیت(ع) برای همگان ایجاد کند.

حجت‌الاسلام والمسلمین بنیادی در گفت‌وگو با خبرگزاری حوزه، با اشاره به ویژگی‌های مکتب عاشورا و محوریت عمل و نظام اسلامی خواهد ماند.

آیت‌الله رجبی بر ضرورت حسن رفتار مسئولان با زندانیان تأکید کرد و گفت: مسئولان باید بدانند که نظام جمهوری اسلامی، دشمنان سرسخت و کینه‌توزی دارد و در آینده نیز دشمنان این‌گونه حرکت‌های ایدئیی را خواهند داشت، از این‌رو باید مدیران و کارکنان نهادها و زندان‌ها مراقب رفتار و اعمال خود باشند.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه با بیان اینکه باید با خاطیان بازداشتگاه اوین طبق قانون برخورد شود، ایراز کرد: مناسب است که مسئولان شیوه برخورد دین اسلام با زندانیان را به نگهبانان زندان آموزش دهند.

آیت‌الله رجبی در پی انتشار فیلم‌هایی از برخی بازداشت‌گاه‌ها ضمن تاکید بر رفتار دوگانه غرب و لزوم توجه به هجمه‌ها و توطئه‌های دشمنان خواستار شد

زندان بانان رفتار صحیح اسلامی با زندانیان را بیاموزند

رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ع) با بیان اینکه هجمه‌ها و حرکت‌های مذبوحانه دشمنان نخواهد توانست یکپارچگی میان مردم و سران نظام اسلامی را برهم زند، انتشار و بزرگ‌نمایی اتفاقات در زندان‌های ایران را از توطئه‌های دشمنان برای ایجاد تفرقه و انشقاق میان ملت و سران نظام اسلامی دانست.

آیت‌الله محمود رجبی، عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه در گفت‌وگو با خبرگزاری رسا، با اشاره به انتشار فیلم‌هایی از بازداشتگاه‌ها و زندان‌های ایران در رسانه‌های خارجی و فضای مجازی، گفت: دشمنان نظام اسلامی مباحثی که اصلاً وجود ندارد را، با دروغ‌پراکنی و شایعه‌سازی بسیار در جهت ضربه زدن و نا امید کردن مردم از نظام اسلامی انتشار می‌دهند.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه ایراز داشت: بدون شک انتشار و بزرگ‌نمایی اتفاقات در زندان‌های ایران یکی از توطئه‌های دشمنان برای ایجاد تفرقه و انشقاق میان ملت و سران نظام اسلامی است.

وی با اشاره به جنایت‌های استکبار جهانی در جوامع مختلف بشری، گفت: همواره استکبار جهانی به‌ویژه آمریکا انواع شکنجه‌های فجیع را در زندان‌های خود هم‌چون ابوغریب و گوانتانامو انجام دادند؛ اما هیچ خبری در این زمینه منتشر نکردند.

دروس و برگزاری کلاس‌ها، کارگاه‌های آموزشی، نشست‌های علمی و برگزاری هرگونه برنامه‌ای که مستلزم تجمعات باشد، به‌صورت غیرحضوری و مجازی برگزار خواهد شد.

وی در پایان گفت: از اساتید تقاضا می‌شود، با توجه به تجهیز و تکمیل سامانه آموزش مجازی، فایل‌های درسی را در این سامانه در پیشخوان حوزه‌های علمیه، بارگذاری کنند تا طلاب بتوانند، به‌صورت مجازی از آن استفاده نمایند.

مراسم آغاز سال تحصیلی حوزه که رسماً روز شنبه ۱۳ شهریورماه به‌صورت افتتاحیه مجازی در شهر قم برگزار خواهد شد، خاطرنشان ساخت: در خصوص حضوری یا غیرحضوری بودن کلاس‌ها، اگرچه اولین اولویت در آموزش، برگزاری کلاس‌ها به‌صورت حضوری و نشست چهره به چهره است و شرایط فراهم می‌باشد؛ ولی با توجه به شرایط حال حاضر شیوع بیماری در کشور، همچنین با توجه به تبعیت از سیاست‌های اعلامی ستاد ملی کرونا، کماکان فراگیری

۱۳ شهریور آغاز سال تحصیلی جدید حوزه‌های علمیه

معاون آموزش حوزه‌های علمیه خبر داد

۱۳ شهریورماه به‌صورت افتتاحیه مجازی در قم برگزار خواهد شد.

حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی رستم‌نژاد در گفت‌وگو با خبرگزاری حوزه، تدابیر اتخاذشده در خصوص شروع سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ و شرایط فراگیری دروس حوزوی را، با توجه به شیوع ویروس کرونا، در وضعیت کلی کشور تشریح کرد.

معاون آموزش حوزه‌های علمیه با اشاره به

مانع پیشرفت برنامه‌ها و سیاست‌های دولت خواهد شد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، اشراف را به‌معنای اطلاع دقیق از بخش‌های مختلف دولت دانستند و با اشاره به برنامه‌های آقای رئیسی برای ایجاد تحول در قوه مجریه، خاطرنشان کردند: لازم‌ه تحول و حرکت به سمت پیشرفت، قانون‌گرایی، شفافیت، انضباط مالی، جلوگیری از تعارض منافع و جدیت در انجام تصمیم‌ها و مصوبات است.

ایشان «جوان‌سازی دولت» را یکی دیگر از الزامات تحول برشمردند و افزودند: جوان‌گرایی در بدنه و بخش‌های میانی دولت موجب خواهد شد، احساس انسداد در کشور از بین رود و همچنین ذخیره ارزشمندی برای مدیران ارشد و مجرب آینده فراهم خواهد کرد.

رهبر انقلاب یکی از نکات مهم در مقوله تحول را، «استفاده از خرد جمعی و عقلانیت» دانستند و گفتند: در باب تحول باید از دیدگاه‌های نخبگان خارج از دولت، بدون در نظر گرفتن بحث‌های سیاسی و جناحی استفاده شود. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تأکید کردند: این توصیه‌ها باید تبدیل به برنامه عملیاتی شود تا تحول امکان‌پذیر شود؛ و گرنه صرف نصیحت و اکتفا به یادداشت کردن فایده‌ای ندارد.

رهبر انقلاب سپس به بیان سرفصل اولویت‌های کاری کشور پرداختند و گفتند: مهمترین اولویت کشور ابتدا اقتصاد و بعد از آن، فرهنگ و رسانه و علم است؛ البته یک موضوع فوری هم وجود دارد که عبارت است از کرونا و سلامت مردم.

ایشان با اشاره به تلاش‌های خوبی که در دولت گذشته در موضوع سلامت از جمله واکسن و واردات آن انجام شد، موضوعات مربوط به درمان، پیشگیری، مراقبت و غربالگری و واکسیناسیون عمومی را بسیار مهم برشمردند و گفتند: یکی از موارد ضروری، قرنطینه هوشمند و مراقبت جدی در بخش مربوط به مرزها و جلوگیری از ورود گونه‌های جدید بیماری است.

رهبر انقلاب اسلامی به وظایف مردم برای مقابله با بیماری کرونا نیز اشاره و خاطرنشان کردند: مردم باید چهار مسئولیت یعنی «ماسک زدن»، «رعایت فاصله»، «اهمیت به تهویه و گردش هوا» و «شستشوی دست‌ها با صابون» را قبول کنند و قطعاً رعایت این موارد، در کاهش تلفات سنگین کنونی مؤثر خواهد بود.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در خصوص موضوع اقتصاد به‌عنوان یکی از اولویت‌های اصلی کشور، «نوم بالا کسری بودجه، مسائل معیشتی مردم، کاهش ارزش پول ملی، کاهش قدرت خرید مردم، مسائل فضای کسب و کار و نظام بانکی»، را از مشکلات مهم اقتصادی برشمردند و افزودند: باید برای حل هریک از این مشکلات، برنامه‌ریزی شود و در مرحله بعد، مسئولان اقتصادی دولت هماهنگ عمل کنند که این هماهنگی، یکی از مصادیق انسجام دولت است.

ایشان گفتند: اینکه آقای رئیس‌جمهور، معاون اول را مسئول هماهنگی بخش اقتصادی دولت کرده‌اند، کار بسیار مهمی است و امید می‌رود، به‌خوبی محقق شود؛ اما اگر اختلاف نظری هم پیش آمد، نباید آن را به میان مردم کشاند؛ زیرا تأثیر خود را بر محیط اقتصادی خواهد گذاشت.

رهبر انقلاب اسلامی توجه به پیشران‌های اقتصادی و در حرکت درآوردن آنها همچون بخش مسکن، صنایع فولاد، خودروسازی و بخش‌های انرژی و پتروشیمی را بسیار ضروری خواندند و بر لزوم هماهنگی متولیان این بخش‌ها تأکید کردند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای درخصوص کنترل نظام بانکی، به موضوع خلق پول و تولید نقدینگی اشاره کردند و گفتند: صاحب‌نظران اقتصادی معتقدند، خلق پول باید در نسبت با تولید انجام شود و اگر این نسبت وجود نداشت، جلوی خلق پول گرفته شود که اگر در این زمینه درست اقدام شود، نتیجه آن جلوگیری از تورم، رونق تولید، اشتغال، تقویت قدرت پول ملی خواهد بود.

ایشان در زمینه اقتصاد با تأکید بر همت، تدبیر و کار جهادی، دو نکته مهم را گوشزد کردند: ۱. برای حل مشکلات اقتصادی به دنبال راه‌حل‌های موقتی و مُسکن نرئید و پیگیر راه‌حل‌های اساسی باشید. ۲. حل مشکلات اقتصادی را موکول به رفع تحریم‌ها نکنید و برنامه‌ریزی‌ها برای رفع مشکلات، با فرض وجود تحریم‌ها انجام شود.

رهبر انقلاب اسلامی در ادامه با تأکید بر اهمیت مسئله «فرهنگ و رسانه»، ساختار فرهنگی کشور را دارای اشکال و نیازمند بازسازی انقلابی خواندند و افزودند: حرکت انقلابی یعنی حرکتی بنیانی، خردمندانه، عاقلانه و برخاسته از اندیشه و حکمت؛ نه حرکت بی‌هوا و بی‌حساب.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اشاره به نقش زیربنایی و نرام‌افزاری فرهنگ، بسیاری از خطاها مانند اشراف، تقلید کورکورانه و سبک زندگی تجملاتی را ناشی از ریشه‌های فرهنگی دانستند و با تأکید بر ضرورت اصلاح این انحراف‌ها با استفاده از ابزارهای فرهنگی، گفتند: ابزارهای فرهنگی و هنری مانند سینما، رسانه‌های صوتی و تصویری، مطبوعات و کتاب را واقعاً شکوفا کنید.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تأکید کردند: اگر وعده‌ای دادید و به‌واسطه برخی مشکلات، امکان تحقق آن میسر نشد، این موضوع را به مردم توضیح دهید و از آنان عذرخواهی کنید تا اعتماد مردم خدشه‌دار نشود.

ایشان با اشاره به کثرت قانون و طرح و برنامه، گفتند: یکی از مشکلات کشور، نبود پیگیری جدی است؛ بنابراین برای وعده‌ها، روزشمار تعیین شود تا پیگیری و در موعده محقق شوند.

رهبر انقلاب، «انسجام، اقتدار و اشراف دولت» را از دیگر مسائل مهم برشمردند و افزودند: انسجام دولت یعنی از درون دولت حرف‌های مختلف بیرون نیاید و در عمل نیز، همه دستگاه‌ها با انسجام اقدام کنند؛ زیرا هرگونه نبود انسجام و اقتدار در دولت، حالت رهاشدگی امور را در مردم القا می‌کند و

امام خامنه‌ای در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت سیزدهم

لزوم بازسازی انقلابی در بخش‌های مدیریتی

رهبر معظم انقلاب اسلامی، ۶ شهریور در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای دولت جدید

با تأکید بر لزوم استفاده کامل دولت از هر ساعت فرصت گذران خدمت به مردم، تمرکز دولت بر بازسازی «انقلابی، عقلانی و خردمندانه» در همه عرصه‌های مدیریتی کشور را ضروری خواندند و با اشاره به اولویت مسائل اقتصادی، نکات و توصیه‌های مهمی را درباره «مردمی بودن»، «عدالت‌ورزی»، «فسادستیزی»، «احیای امید و اعتماد مردم» و «انسجام و اقتدار و اشراف دولت» بیان کردند.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله

خامنه‌ای، آمریکا را در صحنه دیپلماسی، گرگی درنده و وحشی خواندند و با اشاره به اوضاع به‌شدت متأثرکننده افغانستان، گفتند: جمهوری اسلامی در همه احوال طرفدار ملت مظلوم و مسلمان افغانستان است و روابط ما با دولت‌ها، به روابط و رفتار آنها با ایران بستگی دارد.

ایشان در آغاز سخنانشان همه اعضای دولت را به قدردانی عمیق از توفیق خدمت توصیه کردند و با تشکر از اقدام سریع و به‌موقع مجلس در بررسی صلاحیت وزیران پیشنهادی، ابراز امیدواری کردند: تشکیل دولت جدید، سرآغاز مبارکی برای ملت و کشور باشد.

ایشان با گرمی‌داشت یاد شهیدان رجایی و باهنر، گفتند: مدت خدمت آن دو بزرگوار کم بود، اما در همین مدت نشان دادند که با اخلاص و قصد خدمت به میدان آمده‌اند و از روش‌های مردمی و مجاهدت‌آمیز استفاده می‌کنند که این، برای همه مسئولان درس بزرگی است.

رهبر انقلاب اسلامی شرایط کشور را دشوار خواندند؛ اما تأکید کردند: اگر تلاش شبانه‌روزی، مجاهدانه و خستگی‌ناپذیر را همراه توکل و توسل به پروردگار سرمایه خود قرار دهید، قطعاً بر مشکلات فائق خواهید آمد.

معظم‌له افزودند: همان‌گونه که به همه مسئولان گذشته گفته‌ام، فرصت چهار سال خدمت به‌سرعت تمام می‌شود و نباید گذاشت، حتی یک ساعت از این فرصت که متعلق به مردم و اسلام است، هدر برود. البته ضمن پرکاری و پشتکار مدام، نباید به خانواده بی‌توجهی شود.

ایشان، حرکت بر ریل انقلاب و ایجاد تحرک انقلابی در همه بخش‌های «مدیریت اقتصادی، سازندگی، خدمت‌رسانی، سیاست خارجی، فرهنگ، آموزش و دیگر بخش‌ها» را ضروری خواندند و در عین حال، تأکید کردند: انقلابی بودن حتماً باید با عقلانیت و اندیشه‌ورزی و خردمندی همراه باشد و این شیوه جمهوری اسلامی، از آغاز بوده است.

رهبر انقلاب در تبیین نخستین توصیه مهم خود به دولت‌مردان، به جلوه‌های مختلف «مردمی بودن» اشاره کردند و افزودند: رفتن به میان مردم و گفت‌وگوی بی‌واسطه با آنها از ابعاد بسیار خوب مردمی بودن است که آقای رئیسی دیروز با سفر به خوزستان آن را نشان داد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای اتخاذ سبک زندگی مردمی، رفتار بی‌تکلف، دوری از اشرافی‌گری و پرهیز از نگاه از بالا به مردم را، از دیگر جلوه‌های مردمی بودن برشمردند و گفتند: باید مشکلات و راه‌حل‌ها را با مردم در میان گذاشت و ضمن پرهیز از بیان حرف‌های غیرواقعی و ناامید کردن مردم، از آنها کمک فکری و عملی خواست.

«عذرخواهی سریع از مردم در مواقع بروز اشتباه» و بیان گزارش صادقانه و بدون مبالغه از فعالیت‌ها به مردم، از دیگر روش‌هایی بود که رهبر انقلاب در بیان جلوه‌های مختلف مردمی بودن، به آن اشاره کردند.

ایشان با توصیه به رئیس‌جمهور و اعضای دولت برای مطالعه دقیق فرمان بسیار مهم امیرمؤمنان به مالک اشتر، افزودند: در این فرمان تاریخی، ابعاد مختلف بیان شده چراکه براساس اسلام، رابطه حاکمیت با مردم باید برادرانه و دوستانه باشد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در تبیین «عدالت‌ورزی» به‌عنوان دومین توصیه اساسی خود به دولت‌مردان، اساس ادیان الهی و مبنای تشکیل حکومت را اقامه عدل خواندند و افزودند: ما در این زمینه عقیم و باید خیلی تلاش کنیم. ایشان تأکید کردند: هر مصوبه، لایحه و تصمیم دولت، باید «پیوست عدالت» داشته باشد و کاملاً مراقبت شود که این دستور یا تصمیم و مصوبه، به طبقات محروم و به عدالت ضربه نزند.

معظم‌له برخی روش‌های رایج مدیریتی را نافی عدالت دانستند و افزودند: در توزیع یارانه‌ها و هر مسئله دیگر باید به‌گونه‌ای عمل کرد که فاصله طبقات محروم با طبقات برخوردار، کم شود و هرچه ممکن است، امکانات عادلانه توزیع شود.

«فسادستیزی و مقابله دقیق و جدی با فساد»، توصیه مهم دیگر رهبر انقلاب به رئیس‌جمهور و دولت جدید بود.

رهبر انقلاب اسلامی گفتند: فسادستیزی مکمل عدالت‌ورزی است؛ زیرا فساد و مظاهر آن، از جمله ویژه‌خواری، برخورداری‌های بیجا و عزیزشدگان بی‌جهت، جزوه بالای‌ها مهم ضد عدالت هستند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اشاره به مقابله آقای رئیسی با فساد در منصب ریاست دستگاه قضا، گفتند: این کار خوب، امید مردم و محبوبیت ایشان را افزایش داد؛ اما باید توجه داشت که جای اصلی مقابله با فساد و فسادستیزی

و پرتأثیر سیاست خارجی را مورد توجه قرار دادند و با تأکید بر لزوم تحرک مضاعف در سیاست خارجی، گفتند: جنبه اقتصادی در دیپلماسی باید تقویت شود و همچنان‌که در بسیاری از کشورها، شخص رئیس‌جمهور دیپلماسی اقتصادی را دنبال می‌کند، باید دیپلماسی اقتصادی کشور با این نگاه تقویت شود.

ایشان گسترش تجارت خارجی با ۱۵ کشور همسایه و همچنین بسیاری دیگر از کشورهای جهان، به–جز یکی دو مورد را ضروری و امکان‌پذیر دانستند و تأکید کردند: دیپلماسی را تحت تأثیر متصل به مسئله هسته‌ای نباید قرار داد؛ زیرا هسته‌ای موضوع جداگانه‌ای است که باید به‌شکل مناسب و شایسته کشور حل شود.

رهبرانقلاب در همین زمینه افزودند: آمریکایی‌ها در قضیه هسته‌ای واقعاً وقاحت را از حد گذرانده‌اند و با وجود آنکه جلوی چشم همه، از برجام خارج شدند، اکنون جوری صحبت و طلب‌کاری می‌کنند که گویا جمهوری اسلامی، از برجام و تعهداتش خارج شده است؛ درحالی‌که تا مدت‌ها پس از خروج آمریکا، کاری از طرف ایران انجام نند و پس از مدتی و با اعلام و با توجه دادن، برخی از تعهدات و نه همه آنها کنار گذاشته شد.

ایشان سهم کشورهای اروپایی همراه آمریکا در کارشکنی و بداخلاقی را کمتر از آمریکایی‌ها ندانستند و خاطرنشان کردند: آنها هم‌مانند آمریکا هستند؛ اما در مقام زیان‌بازی و حرف زدن همیشه طلب‌کارند؛ گویا این ایران بوده است که مدت‌ها مذاکره را مسخره کرد و وزیرپا گذاشت.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای افزودند: دولت کنونی آمریکا هیچ فرقی با دولت قبل ندارد؛ زیرا چیزی که در هسته‌ای از ایران مطالبه می‌کند، با یک زبان دیگر همان چیزی است که ترامپ مطالبه می‌کرد و آن روز، مسئولان دولتی با تأکید بر علاقه نبودن، پذیرش آن را ممکن نمی‌دانستند.

رهبر انقلاب، آمریکایی‌ها را در پشت صحنه دیپلماسی و در پس لبخند و حرف‌های حق به‌جانب، گرگ‌های وحشی و درنده خواندند و افزودند: البته گاهی نیز مانند روباه حیله‌گر هستند که مظهر آن، وضعیت امروز افغانستان است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، افغانستان را کشور برادر، هم‌زبان، هم‌دین و هم‌فرهنگ ایران خواندند و با ابراز تأسف عمیق از مشکلات مردم؛ از جمله حادثه روز پنج‌شنبه فرودگاه کابل، گفتند: این مشکلات و سختی‌ها کار آمریکایی‌هاست که ۲۰ سال کشور را اشغال و انواع ظلم را به مردم آن تحمیل کردند.

بیماران مجالس غروسی و عزرا، کشتار جوانان، زندانی کردن بی‌دلیل بسیاری از مردم و افزایش دهه‌ها برابری تولید مواد مخدر، بخشی از آثار منفی حضور آمریکایی‌ها در افغانستان بود که رهبر انقلاب به آنها اشاره کردند و گفتند: آمریکا یک قدم هم، برای پیشرفت افغانستان برنداشت و افغانستان امروز اگر از لحاظ پیشرفت‌های مدنی و عمرانی از ۲۰ سال قبل عقب‌تر نباشد، جلوتر نیست.

ایشان با اشاره به خروج فضاحت‌بار آمریکایی‌ها و انتقال همکاران افغانستانی آنها به مناطق دارای وضعیتی بدتر از افغانستان، در خصوص موضع جمهوری اسلامی ایران، تأکید کردند: ما طرفدار ملت افغانستان هستیم؛ چراکه دولت‌ها همچون گذشته می‌آیند و می‌روند؛ اما ملت افغانستان است که باقی می‌ماند و نوع رابطه ایران با دولت‌ها نیز، بستگی به نوع رابطه آنها با ایران دارد. از خداوند خیر و

نجات از این وضع را برای مردم افغانستان مسألت می‌کنیم.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در پایان سخنانشان، با دعا برای توفیق ملت ایران و دولت جدید، گفتند: امیدواریم با عمل به آنچه گفته‌اید، مردم را از مشکلات‌شان خلاص و آنها را از خود راضی کنید.

پیش از سخنان رهبر انقلاب اسلامی، رئیس‌جمهور در سخنانی با تشکر از مجلس شورای اسلامی در همکاری با دولت در مرحله بررسی صلاحیت وزیران پیشنهادی، رسیدگی به مسئله «کرونا» و «حل مشکلات اقتصادی و معیشتی» را اولویت‌های اصلی دولت سیزدهم برشمرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین رئیسی، تسریع در واکسیناسیون عمومی و تأمین داروهای مورد نیاز مردم را، برنامه مهم دولت خواند و با اشاره به چالش‌های اقتصادی فراوری دولت از جمله کسری بودجه بسیار بالا، گفت: حل مشکل تورم و تأمین کالاهای اساسی مورد نیاز، دو اولویت دیگر دولت در زمینه مسائل اقتصادی است.

وی با اشاره به تجربه دولت‌های گذشته، بر ضرورت شناخت ضعف‌های دولت‌های قبل و عبرت گرفتن از آنها؛ از جمله لزوم پرهیز از دل‌بستن به بیگانگان و همچنین، استفاده از تجارب مثبت و مفید دولت‌های قبل تأکید کرد.

با حکم رهبر معظم انقلاب اسلامی

تولیت آستان مقدس حضرت

احمدبن موسی علیه‌السلام منصوب شد

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در حکمی حجت‌الاسلام والمسلمین ابراهیم کلانتری را به تولیت آستان مقدس حضرت احمدبن موسی علیه‌السلام منصوب کردند.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، متن حکم رهبر انقلاب اسلامی بدین شرح است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جناب حجت‌الاسلام آقای ابراهیم کلانتری دامت‌السلامه

ضمن قدردانی از جناب حجت‌الاسلام آقای دژکام در تمشیت امور حرم مطهر و نورانی حضرت احمدبن موسی علیه‌السلام، جناب عالی را که بحمدالله مزین به علم و اخلاق و دارای سوابق ارزشمند علمی و فرهنگی و اجرایی می‌باشید، به تولیت آن بارگاه بلندآستان که سومین حرم اهل‌بیت علیهم‌السلام در کشور عزیزمان است، منصوب می‌کنم.

امید است از ظرفیت‌های فراوان این پایگاه معنوی و روحانی، برای خدمت هرچه بهتر به زائران و مجاوران و علاقه‌مندان مشتاق و تشنگان معارف نورانی اهل‌بیت علیهم‌السلام، بیشترین بهره‌گیری به‌عمل آید. از خداوند متعال توفیقات روزافزون برای جناب‌عالی و دیگر دست‌اندرکاران آن بارگاه مقدس را خواهیم.

سیدعلی خامنه‌ای

توجه به اهمیت مسأله حریت و آزاداندیشی در حوزه‌های علمیه، بیان کرد: حریت و آزاداندیشی بسیار مهم است. در حوزه، این حریت به دو نحو محدود شده است؛ یکی سخت‌افزاری است که از زشت‌ترین نوع محدودیت‌هایی است که ما می‌بینیم و دیگری نرم‌افزاری است که گاهی فشارها به افراد به‌قدری زیاد است که افراد آزاداندیش جرأت حرف زدن را ندارند. ما باید از درون حوزه نه بیرون از آن، به‌نقد اندیشه‌ها بپردازیم.

وی ضمن اشاره به مهم‌ترین خطراتی که نظام آموزشی حوزه را تهدید می‌کند، گفت: به نظر آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی، محور اصلی در حوزه باید اخلاق و علم باشد؛ نه گرایش به مدرک. باید درباره این مدرک‌گرایی تجدید نظر شود؛ چون نظام آموزشی مدرک‌گرا خطر و تهدید جدی برای حوزه‌های علمیه است.

افزایش اهتمام حوزه به پژوهش برای ارزشیابی طلاب

حجت‌الاسلام اسماعیل غبیشی مدیرکل امور تحصیلی معاونت آموزش حوزه‌های علمیه نیز در این نشست، بیان کرد: در بخش آموزش حوزه، نظرات مراجع بزرگوار تقلید اخذ شده است.

وی افزود: ما در سال‌های گذشته با یک سرعت آرام حرکت می‌کردیم و نهایت ۴۰ رشته بیشتر نداشتیم؛ امروز بیش از ۱۲۰ رشته آماده ارائه هستند و در استان‌ها هم بسته‌سازی تدریس رشته‌ها فراهم شده است.

مدیرکل امور تحصیلی معاونت آموزش حوزه‌های علمیه گفت: سال جاری نخستین سال دوره پنج‌ساله و نظام جدید داشتیم و قریب به ۵۰ عنوان کتاب تولید شده است.

حجت‌الاسلام غبیشی ادامه داد: در کتب جدیدی که تولید شده است، بیش از هشت هزار بار از آیات و روایات با محوریت اخلاق استفاده شده است.

وی اضافه کرد: برخی از مثال‌های موجود در متون گذشته، مناسب فضای حوزه نبود و تمام این موارد با موضوعات اخلاقی جایگزین شده است.

مدیرکل امور تحصیلی معاونت آموزش حوزه‌های علمیه تأکید کرد: از سال ۹۱ تا ۹۸ حضور طلاب در دوره‌های تابستانه دوماه، پنجاه‌روزه و... از میانگین ۶۰۰ نفر به میانگین ۵ هزار نفر در بخش آموزش رسیده است.

حجت‌الاسلام غبیشی یادآور شد: همه درس‌های حوزه بلااستثنا قابلیت تقسیم به ۱۵ یا ۵ را دارند؛ به‌گونه‌ای که ۵ نمره درس به پژوهش اختصاص داده شود؛ امروز درس طوری طراحی شده که قابلیت پر کردن خلاهای پژوهشی وجود داشته باشد.

وی ادامه داد: در همه برنامه‌ریزی‌ها، رویکرد حوزه، توجه به بیابانه‌گام دوم انقلاب اسلامی بوده و تقریباً در همه عرصه‌ها به این بیابانه ورود شده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین مصلحی مبدأ حرکت علمی را از دیگر رسالت رسانه حوزه برشمرد و گفت: هرکس دنبال علم می‌گردد، باید به سمت این رسانه بیاید. امروز جوانان ما کارهای علمی بزرگی کرده‌اند که کسی آنها را نمی‌شناسد. این رسانه می‌تواند این مرکزیت علمی در معرفی نخبگان ناشناخته را برعهده بگیرد تا همین امر، سبب تحول بزرگ علمی شود.

رئیس سازمان نشر آثار و ارزش‌های مشارکت روحانیت در دفاع مقدس، دیگر مأموریت‌های رسانه حوزه را مطالبه‌گری از مسئولین و ارتباط حوزه علمیه قم با نجف دانست و بیان کرد: حوزه علمیه نجف در دوران دفاع مقدس نقش‌های زیادی در تربیت جوانان دینی داشته است. رسانه حوزه یکی از کارهایش، معرفی کارکرد حوزه نجف به جوانان امروزی است تا جوانان ما برای تحصیل وارد این حوزه شده و برای آینده اسلام تربیت شوند.

مطالبات مراجع عظام تقلید در مورد بایسته‌های آموزشی حوزه‌های علمیه

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

است و دیگری تحمیلی برحوزه است؛ اما در مورد محدودیت درونی حوزه، آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی می‌فرمودند: «این حوزه ما محدود به فقه و اصول شده است. این محدودیت باعث می‌شود که جلوی آزاداندیشی گرفته شود. حوزه علمیه آمده و بحث‌های غیرفقهی و اصول را در گوشه و بیرون حوزه در انجمن‌ها و مؤسسات مختلف قرار داد است؛ ولی باید این‌ها در متن حوزه علمیه باشد.»

حجت‌الاسلام مرتضی جوادی آملی اظهار داشت: حوزه باید به نظام اسلامی خدمت کند و راه را به آن نشان دهد و در این هیچ تردیدی نیست؛ اما متأسفانه الآن برعکس شده است و این نظام است که به حوزه می‌گوید که چه بگویید و چه بنویسید. این حوزه علمیه هرگز به‌روحه آزاداندیشی نمی‌رسد.

وی افزود: ما در سه سطح با استنادمان ارتباط داشتیم؛ یک سطح شاگردی، دوم سطح هم‌بختی با استاد و سطح سوم ما ناقد نظر استاد بودیم؛ اما متأسفانه امروز این‌گونه نیست و طلاب معمولاً به سطح سوم حتی دوم هم نمی‌رسند.

وی با اشاره به اینکه حوزه و حوزویان داعیه‌دار هدایت‌کارون بشریت به‌سوی کمال و سعادت هستند، افزود: آیت‌الله‌العظمی جوادی در این باره می‌فرمودند: ما حرفمان و گفتارمان جهانی؛ ولی اندیشه و فکیرمان محلی است. ما زمانی می‌توانیم داعیه هدایت بشر را داشته باشیم که تعامل با جامعه جهانی داشته باشیم که متأسفانه اکنون این‌گونه نیست.

رئیس بنیاد بین‌المللی علوم وحیانی اسرا خاخرنشان کرد: در باب تمدن‌سازی باید گفت، اینکه یکی و یا عده‌ای بیایند یک تمدن بسازند، این طور نیست و این یک پندار باطل است. تمدن یک برآیند است؛ ده‌ها مسئله مختلف باید اتفاق بیفتند تا این برآیند شکل بگیرد و حوزه نمی‌تواند به‌تنهایی این کار را

حجت‌الاسلام مرتضی جوادی آملی هم با حضور برخط در این نشست، به بررسی دیدگاه‌های آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی درباره نقش نظام آموزشی حوزه‌های علمیه در بحث آزاداندیشی، تولید علم، نظریه‌پردازی و احیای تمدن اسلامی پرداخت و گفت: دو مأموریت اساسی را برای حوزه می‌توان تعریف کرد که یکی از آن‌ها نظام آموزشی و علمی حوزه است و جدا دارد که این نظام آموزشی به‌صورت کامل مدون شود تا ابتدا و انتهای آن مشخص باشد؛ مانند آنچه در دانشگاه‌هاست. این نظام آموزشی باید به‌گونه‌ای باشد که قابل عرضه به نظام جهانی باشد.

وی در ادامه افزود: در موضوع روحیه آزاداندیشی باید گفت که متأسفانه دیوان‌سالاری موجود در حوزه، باعث می‌شود که جلوی این روحیه گرفته شود و مضافاً بر اینکه حوزه باید این آزادی را درک و لمس کند. رئیس بنیاد بین‌المللی علوم وحیانی اسرا خاخرنشان کرد: نکته دیگری که در این زمینه وجود دارد، این است که حوزه علمیه فعلی ما دو محدودیت دارد؛ یکی از درون حوزه

مجالس، به مبلغان و وعاظ قوی است. تربیت علما و دانشمندانی که در فقه و دیگر علوم اسلامی مجتهد باشند مورد توجه آیت‌الله سبحانی است.

عضوهیبت استفتای دفتر حضرت آیت‌الله سبحانی اضافه کرد: در عرصه بین‌المللی حفظ ارتباط با مراکز دینی از نظر ایشان بسیار مهم بوده و با دانشمندانی که در مصر حضور دارند، مکاتبه دارند؛ چراکه در این مباحثات علمی‌افق‌های جدیدی آشکار می‌شود.

حجت‌الاسلام ترابی تصریح کرد: اگر ایستایی در علوم حوزوی اتفاق بیفتد و ما نتوانیم قالب‌ها و نحوه عرضه را تجدید کنیم، خطر به حساب می‌آید.

عضوهیبت استفتای دفتر آیت‌الله سبحانی افزود: سیستم اداری حوزه از گذشته تاکنون بر اساس اعتماد بوده و ما نباید این اعتماد را از بین ببریم؛ اضافه کرد: حوزه نیازمند عرصه‌های تهذیبی و اخلاقی بوده و حتی اگر از نظر علمی در رأس باشد و در تهذیب ضعیف باشد، ثمربخش نیست.

وی عنوان کرد: از نظر حضرت آیت‌الله سبحانی حوزویان باید به مبانی معتقد باشند؛ البته این به‌معنای عدم آزاداندیشی نیست؛ اما یکسری از مسائل از مبانی حوزه است و اعتقاد طلاب به آن‌ها بسیار مهم است.

نظام آموزشی مدرک‌گرا خطر جدی برای حوزه‌های علمیه

حجت‌الاسلام مرتضی جوادی آملی هم با حضور برخط در این نشست، به بررسی دیدگاه‌های آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی درباره نقش نظام آموزشی حوزه‌های علمیه در بحث آزاداندیشی، تولید علم، نظریه‌پردازی و احیای تمدن اسلامی پرداخت و گفت: دو مأموریت اساسی را برای حوزه می‌توان تعریف کرد که یکی از آن‌ها نظام آموزشی و علمی حوزه است و جدا دارد که این نظام آموزشی به‌صورت کامل مدون شود تا ابتدا و انتهای آن مشخص باشد؛ مانند آنچه در دانشگاه‌هاست. این نظام آموزشی باید به‌گونه‌ای باشد که قابل عرضه به نظام جهانی باشد.

وی در ادامه افزود: در موضوع روحیه آزاداندیشی باید گفت که متأسفانه دیوان‌سالاری موجود در حوزه، باعث می‌شود که جلوی این روحیه گرفته شود و مضافاً بر اینکه حوزه باید این آزادی را درک و لمس کند. رئیس بنیاد بین‌المللی علوم وحیانی اسرا خاخرنشان کرد: نکته دیگری که در این زمینه وجود دارد، این است که حوزه علمیه فعلی ما دو محدودیت دارد؛ یکی از درون حوزه

مجالس، به مبلغان و وعاظ قوی است. تربیت علما و دانشمندانی که در فقه و دیگر علوم اسلامی مجتهد باشند مورد توجه آیت‌الله سبحانی است.

عضوهیبت استفتای دفتر حضرت آیت‌الله سبحانی اضافه کرد: در عرصه بین‌المللی حفظ ارتباط با مراکز دینی از نظر ایشان بسیار مهم بوده و با دانشمندانی که در مصر حضور دارند، مکاتبه دارند؛ چراکه در این مباحثات علمی‌افق‌های جدیدی آشکار می‌شود.

حجت‌الاسلام ترابی تصریح کرد: اگر ایستایی در علوم حوزوی اتفاق بیفتد و ما نتوانیم قالب‌ها و نحوه عرضه را تجدید کنیم، خطر به حساب می‌آید.

عضوهیبت استفتای دفتر حضرت آیت‌الله سبحانی افزود: سیستم اداری حوزه از گذشته تاکنون بر اساس اعتماد بوده و ما نباید این اعتماد را از بین ببریم؛ اضافه کرد: حوزه نیازمند عرصه‌های تهذیبی و اخلاقی بوده و حتی اگر از نظر علمی در رأس باشد و در تهذیب ضعیف باشد، ثمربخش نیست.

در نشست نمایندگان بیوت مراجع تقلید عنوان شد

مطالبات مراجع عظام تقلید

در مورد بایسته‌های آموزشی حوزه‌های علمیه

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

نشست علمی با موضوع «تبیین و بررسی مطالبات مراجع عظام تقلید از حوزه‌های علمیه در مورد بایسته‌های آموزشی»، ۸ شهریور به‌کوشش هفته‌نامه افق حوزه در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه با حضور و مشارکت نمایندگان آیات عظام؛ مکارم شیرازی، نوری همدانی، جوادی آملی و سبحانی برگزار شد. در این جلسه نمایندگان آیات عظام مکارم شیرازی و سبحانی به‌صورت حضوری و جوادی آملی به‌صورت برخط مباحث‌شان را ارائه نمودند و نمایندگان دفاتر آیات عظام صافی گلپایگانی و مظاهری به‌صورت مکتوب مباحث‌شان را ارائه خواهند داد.

باید جلوتر از زمان خودمان حرکت کنیم

حجت‌الاسلام وحید علیان‌نژاد به‌نمایندگی از دفتر آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی در این نشست علمی، گفت: حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی معتقدند که دنیای امروز دنیای پژوهش بوده و اگر امروز حوزه به بازتولید و پژوهش‌های جدید دست نزنند، روند پیشرفت متوقف می‌شود. عضو شورای استفتای دفتر حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی افزود: مسئولان حوزه باید روحیه پژوهشگری را در طلاب رشد دهند. طلبه نباید سمت حفظیات برود؛ بلکه باید به سمت موضوعات عمیق‌تر حرکت کند. پژوهش‌ها هم باید دارای نوآوری باشد؛ طلاب باید به سمت آزاداندیشی و ارائه آرای جدید حرکت کنند.

وی ادامه داد: از نظر حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی، طلاب باید به سمت مسائل روز حرکت کنند؛ پژوهش باید درباره دغدغه‌های جامعه و حتی مسائلی که در فضای مجازی مطرح می‌شود، باشد.

عضو شورای استفتای دفتر حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی یادآور شد: از نظر ایشان ما باید جلوتر از زمان خودمان حرکت کنیم. حوزه باید در طرح ایده‌ها یک‌گام جلوتر حرکت کند؛ یعنی وقتی سفره به‌فضا، گوشت مصنوعی و دیگر مسائل روز مطرح می‌شود، حوزه باید از طریق تیم‌های پژوهشی قوی، از هم‌اکنون برای این مسائل حرف داشته باشد.

حجت‌الاسلام علیان‌نژاد بیان کرد: ما امروز با دنیایی از حرف‌های مختلف و اخلاقیات صحیح و غلط دارای تنوع مواجه هستیم و حوزه باید بر مبنای فقه، به این مسائل ورود کند؛ متأسفانه امروز برخی طلاب چنان در یک رشته تخصصی کار می‌کنند که از دیگر بخش‌ها غافل‌اند؛ در حالی که رشته‌های تخصصی در کنار تفرقه باید دنبال شود.

وی تأکید کرد: حوزه باید کتاب‌های چاپ شده را جهت‌دهی کند تا مراکز مختلف حوزوی هم‌زمان به یک تحقیق مشترک بپردازند. انقلاب اسلامی حاصل سال‌ها فعالیت حوزه و علمای آن بوده و حتی کسانی که انقلاب را قبول ندارند، معتقدند که اگر امام راحل نبود، انقلابی صورت نمی‌گرفت.

حافظه‌محوری جای مباحثه

حجت‌الاسلام علیان‌نژاد ابراز کرد: در حوزه سابق یکی از مباحثی که بسیار مورد تأکید بود، مباحثه‌محوری بود؛ اما امروز ما یک کتاب را به‌عنوان منبع معرفی می‌کنیم و با توجه به تعطیلات، ۴۰ درصد کتاب خوانده می‌شود و در نهایت با خواندن چند جوزه، امتحان داده می‌شود؛ این حافظه‌محوری امروز در حال گرفتن جای مباحثه است.

وی ادامه داد: پیش‌مطالعه از دیگر عادات‌های بسیار مهم طلاب قدیم بود؛ طلبی که به پایه‌های بعدی می‌روند، باید بتوانند دروس قبلی را که خوانده‌اند، تدریس کنند و این امر باعث عمق آموخته‌ها می‌شود.

عضو شورای استفتای دفتر حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی افزود: اخلاق محوری و رابطه اخلاقی استاد و شاگرد در گذشته مهم‌تر بود؛ ما نه‌تنها باید برای طلاب، آموزش‌هایی را بگذاریم، برای اساتید هم باید آموزش‌های لازم ارائه شود.

حجت‌الاسلام علیان‌نژاد با بیان این‌که از نظر حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی آموزش‌ها باید فراموزی باشد، چراکه شبهات فراموزی شده است، اظهار داشت: از نظر ایشان حوزه باید طلبه تراز انقلاب اسلامی تربیت کند. این انقلاب به اسم اسلام اتفاق افتاده و حوزه باید برای تمام نیازهای جامعه پاسخ داشته باشد؛ چراکه اگر حوزه ضعیف شود، نظام ضعیف شده است.

عضو شورای استفتای دفتر آیت‌الله مکارم شیرازی عنوان کرد: ما اگر داعیه‌دار این هستیم که قرار است، دنیا را به سمت کمال و سعادت ببریم، در وهله نخست باید خودمان به سمت کمال و سعادت حرکت کنیم و بعد از آن دیگران در پی ما راه بیفتند؛ این خودسازی در بین طلاب بسیار مهم است.

حجت‌الاسلام علیان‌نژاد گفت: اگر من طلبه اخلاقیات را رعایت نکنم، نخستین کسی که از اسلام زده می‌شود، خانواده من است؛ لذا اگر ما آموزش‌های اسلامی را بیباده کنیم، می‌توانیم موفق شویم. اگر دوری از دروغ، اختلاس و فساد پیاده شود، مردم دل‌داه اسلام می‌شوند.

وی به حل مشکل فقدان برنامه منسجم پژوهشی در حوزه و مولوی‌کاری‌ها، نیازسنجی و نیازسازی در امر آموزش و نوآوری در امر آموزش در سطوح مختلف اشاره و تأکید کرد: گاهی تخصص‌ها در حوزه، دروس اصلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ یعنی طلبه‌ای که به سمت مثلاً اخلاق می‌رود، فقه آن ضعیف می‌شود.

حجت‌الاسلام علیان‌نژاد ابراز کرد: از نظر آیت‌الله مکارم شیرازی تعطیلات دروس حوزه زیاد بوده و این تعطیلات دو دسته است؛ یک سری غیرضروری است و طلاب را به اردوها می‌برد و دروس در اردو تعطیل می‌شود؛ یک سری تعطیلات هم به‌دلیل اعزام به تبلیغ است؛ هر لحظه‌ای را که طلاب به دست می‌آورند، باید وقف کارهای پژوهشی و علمی بکنند.

وی یادآور شد: حوزه در طول تاریخ نماد حریت و آزاداندیشی بوده است؛ دروس خارج فقه جایی است که یک مجتهد نظر تمام علما را بیان می‌کند و در نهایت هم نظر خود را می‌گوید.

عضو شورای استفتای دفتر آیت‌الله مکارم شیرازی تصریح کرد: چه بسیار شاگردهایی داشتیم که نظری خلاف استاد خود را بیان می‌کردند؛ البته این یک آزاداندیشی صحیح بوده و با ذکر دلیل و مبانی مخالف صورت می‌گیرد.

حجت‌الاسلام علیان‌نژاد گفت: امروز یک فقیه ۷۰ ساله وقتی درس می‌دهد، یک شاگرد ۲۰ ساله به آرای ایشان اشکال وارد می‌کند و این نشان‌دهنده آزاداندیشی و حریت در حوزه است.

وی مطرح کرد: یک حوزوی نباید بیاید شبهه بنود امام زمان علیه‌السلام مطرح کند؛ امروز یک ایرادی که وجود دارد، این است که فرد بدون دلیل و غیرمستند شبهه مطرح می‌کند.

مسئول پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی خاطر نشان کرد: حوزه باید فکری نسبت به معیشت طلاب بکند. برخی از حوزویان رگی‌علم مشکلات معیشتی، فداکارانه رسالت دینی خود را دنبال می‌کنند؛ اما نمی‌توان به این موضوع بی‌تفاوت بود.

علمای قدیم اجازه نمی‌دادند، شبهه‌های بدون پاسخ بماند

همچنین حجت‌الاسلام مرتضی ترابی که به‌نمایندگی از دفتر آیت‌الله‌العظمی سبحانی در این نشست حضور داشت، عنوان کرد: یکی از راه‌های بالندگی به علم از نظر حضرت آیت‌الله سبحانی اهتمام به دروس تخصصی است.

وی افزود: رسیدگی به طلاب، گسترش برنامه‌ها در شهرستان‌ها و تقویت حوزه خواران به اقتضای نیازها، می‌تواند در بالندگی حوزه و تولید علم مؤثر باشد.

عضو هیئت استفتای دفتر حضرت آیت‌الله سبحانی گفت: نظر معظم‌له این است که درس خارج کلام و رشته‌های دیگر راه‌اندازی شود؛ همچنین احیای رشته‌های مهجور مانند ریاضیات، علم هیئت و... از دروسی است که لازم است، احیا شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین حیدر مصلحی، رئیس سازمان نشر آثار و ارزش‌های مشارکت روحانیت در دفاع مقدس، ۷ شهریور با حضور در مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه، ضمن بازدید از بخش‌های مختلف این رسانه، در نشست با حجت‌الاسلام

حجت‌الاسلام والمسلمین مصلحی تأکید کرد

لزوم شناساندن عقبه علمی روحانیت و علما به جامعه

عنوان و بیان کرد: روحانیت شیعه دارای سابقه علمی در همه علوم است؛ ولی از این علوم نتوانسته‌ایم، به‌خوبی استفاده کنیم؛ اما دشمن از این علوم برای پیشبرد اهدافش نهایت استفاده را برده است.

وی بیان داشت: به‌گواه خود اروپایی‌ها، آنچه در جبهه استکبار به‌عنوان پیشرفت علمی نام برده می‌شود، در حقیقت تکرار علمی است؛ نه پیشرفت که تنها، در اثر نهضت ترجمه آثار مسلمانان به‌دست آمده است. این را خود آنها اعتراف کرده‌اند؛ اما متأسفانه این را جوانان ما نمی‌دانند. در شناساندن این امر مهم هم، رسانه حوزه می‌تواند نقش آفرینی کند.

والمسلمین برته، مسئول این مرکز، از تلاش‌هایی که در خیرگزاری حوزه و افق حوزه برای معرفی شخصیت علمی و معنوی علما و بزرگان حوزه به جامعه انجام می‌شود، تقدیر کرد.

به گزارش خیرگزاری حوزه، وی حوزه علمیه قم را عقبه معرفتی دین، نظام و زمینه‌ساز ظهور حضرت مهدی علیه‌السلام دانست و کار خیرنگاری و فعالیت

• پیدایش طالبان

ضربه بزرگ به افغانستان قدرت‌یابی کمونیست‌ها و دخالت شوروی بود. در کشورهای مختلفی، اعم از اسلامی و غیراسلامی، کمونیست‌ها حکومت یافتند؛ اما چنین تغییرات شگرفی را موجب نشدند. از یمن جنوبی گرفته تا نیوی و کوبا. در اینجا شرایط به‌گونه‌ای بود که پای دیگران را به کشور و نواحی مرزی باز کرد و مقابله با شوروی و ملحدان و کمونیست‌ها به‌صورت یک شعار ارزشمند عمومی واسلامی درآمد.

حوزه‌های علمیه پیوسته در افغانستان و پاکستان وجود داشته و عموماً؛ بلکه کلاً با کمک‌های ناچیز مردم محلی اداره می‌شده است. وظیفه آنان تربیت افراد جهت پاسخگویی به نیازهای دینی مردم بود و تقریباً هم حوزه‌های شیعی و هم سنی به‌لحاظ مواد درسی و استاد، کم و بیش خودکفا بودند و آموزش در سطح بالاتر در مورد شیعیان، در حوزه‌های ایران و یا نجف صورت می‌گرفت و اهل سنت در طی قرون اخیر، عموماً به هند می‌رفتند. این جریان و به‌همین ترتیب تا قدرت‌یابی کمونیست‌ها ادامه یافت.

از این به بعد و جهت مقابله با شوروی، به‌ناگهان صدها میلیون دلار به مناطق مرزی بین افغانستان و پاکستان سراریز شد. بخشی از آن صرف ایجاد مدارس دینی جدید شد که هم چون قارچ از زمین می‌روید و هزاران؛ بلکه ده‌ها هزار داوطلب را جذب کرد و مدتی بعد، این تعداد به صدها هزار تن رسید. در منطقه‌ای فقیروآکنده از حماسه شده؛ این مدارس که با پول خارجی راه‌اندازی و اداره می‌شد، در اوج شکوفایی قرار گرفت و مهم مطالبی بود که آموزش می‌دادند. عموم معلمان تمایلات سلفی داشتند و با چنین گرایشی یافته بودند و با یدان تظاهر می‌کردند. گویی با بغداد حنبلیه قرن سوم و قرن چهارم دوباره زنده شده است. با همان شیوه‌ها و تعصبات و فهم از ظاهر متون دینی و اعتماد بر هر آنچه نقل شده؛ اگرچه روایتی ضعیف باشد.

این زمینه عمومی بود.

چنانکه گفتیم به‌ناگهان هزاران؛ بلکه ده‌ها هزار عرب از کشورهای مختلف وخصوصاًازسعودی، مصر، کشورهای عربی خاورمیانه و شمال آفریقا، به این منطقه سراریز شدند که بعدها به‌عنوان «افغان‌العرب» شهرت یافتند. خود کشورهای نامبرده و کشورهای مبدأ، تسهیلاتی جهت این انتقال فراهم می‌کردند. هدف آن‌ها خلاصی از گروه‌های ناراضی‌ای بود که خصوصیات جنگ طلبانه داشتند. حضور آن‌ها مشکل‌آفرین بود و بهترین وسیله اعزام‌شان به افغانستان بود. اندیشه سیاسی–اقتلایی–اسلامی آنان در آن ایام دو گونه بود؛ کسانی که از عربستان می‌آمدند، تفکراتی هم‌چون جهیمان داشتند و خواهان تحقق وهابیتی خالص هم‌چون وهابیت شخص ابن عبدالوهاب بودند و اعتراض‌شان به‌دلیل انحراف از آن بود. گروه دوم متأثر از افکار سیدقطب بودند. قطب در اواخر عمر و به‌دلائل مختلف به نظریه‌ای روی آورد که بر اساس آن، می‌باید با جامعه‌ای که اسلام را در کلیتش تحقق نبخشیده، مبارزه کرد تا آن را تحقق ببخشد. در نیمه دوم دهه هفتاد گروه‌های قتلاایی و برانداز فراوانی از دل این ایدئولوژی بیرون آمدند که به اقدامات مختلف تحریکی دست یازیدند و از جمله ترور وزیر اوقاف مصر، محمدحسین الذهبی را انجام دادند که فرد دانشمندی هم بود. کتاب معروف «التفسیرو المفسرون» از آثار اوست.

گروه اول را بن‌لادن نمایندگی می‌کرد که به مقامات سعودی بسیار نزدیک بود و گروه دوم را امین‌الظواهری که از جوانان اخوان‌المسلمین بود و به گروه‌های تکفیری گرایش داشت. در گیر و دار مبارزه و جنگ، این دو گروه حضور داشتند. کشش و واکنش‌های فکری و عقیدتی بین این دو، در نهایت به تولد «ایدئولوژی القاعده» انجامید؛ اما این تمامی ماجرا نبود. اینان به‌نوبه خود، مدارس طلبگی یادشده را نیز تحت تأثیر قرار دادند و به‌دلیل نظام‌مند بودن تفکرات سلفی و وهابی و هماهنگی بیشتر با میراث دینی افغانی‌ها و پاکستانی‌ها، نقش آنان به‌مراتب بیشتر و عمیق‌تر بود. تفکر قطب نوعی تفکر سیاسی بود؛ اما از آن تفکر، سلفی‌ها پشتوانه تاریخی، حدیثی و اعتقادی سرشاری داشتند.

حضور اینان در مجموع مشکلاتی را موجب شد و بعضاً شخصیت کاریزماتیک افرادی چون بن‌لادن که دختر ملامعمر را به‌زنی گرفت و با عبدالله عزام که عالمی با موقعیت و بسیار مؤثر بود، از شدت مشکلات کم می‌کرد. خصوصاً که افتان‌العرب‌ها؛ به‌ویژه سعودی‌ها،یشان، عموماً روحیه‌ای تهاجمی داشتند و خود را نسبت به اسلام مطلع‌تر و عامل‌تر می‌دانستند و توقع داشتند، افغان‌ها به نظرآنتشان گوش فرادهند و بر همان اساس عمل کنند.

قابل انکار نیست که حضور آنان اثرات غیرقابل انکاری باقی گذاشت و در مجموع اسلامیت عموم افغان‌ها را سلفی کرد و یا حداقل بدان نزدیک ساخت. این عامل بعدها در تشکل‌یابی طالبان مؤثر افتاد و بدان‌ها نظم و قوام داد. نباید فراموش کرد که تمایلات سلفی به‌دلیل نفوذ فراوان مکتب «دیوبندی» در طالبان وجود داشت؛ اما سلفیت وهابی، بدان تفسیری وهابی بخشید و آن را به‌منعای واقعی جامد و خشک و قشری کرد.

فقه‌ی شریع شکل‌گیری طالبان به بعد از نجیب‌الله بازمی‌گردد.

گروه‌های مختلف جهادی به‌تدریج تمامی

کشور و در نهایت کابل را تسخیر کردند و کشور در دست

مجاهدان قرار گرفت. این ابتدای بی‌نظمی و بی‌امنیتی

بود. هر گروهی متناسب با منافع خود، سخن می‌گفت و

اقدام می‌کرد و مهم‌تر آنکه اینان در بسیاری از موارد یک‌دیگر

درگیری می‌شدند و حتی از سلاح سنگین استفاده می‌کردند.

در این میان قربانیان، مردمان عادی و زنان و کودکان بودند.

افغان‌العرب در این میان، سهم بزرگی داشت تا بدانجا که

تحولات افغانستان و موقعیت طالبان

حجت الاسلام والمسلمین محمد مسجدجامعی

بخش دوم و پایانی

با پیشروی طالبان در افغانستان و توجه رسانه‌ها و افکار عمومی به این مسأله، پرداختن به ریشه‌ها و شکل‌گیری

و تحولات این کشور و این گروه لازم می‌نمود. دفتر نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه علوم پزشکی کاشان، در تاریخ ۱۴۰۰/۴/۲۹ جلسه‌ای وینپناری با موضوع «تحولات اخیر افغانستان و پیشروی طالبان»، برگزار کرد.

نوشتر زبیر بخش دوم و پایانی سخنرانی حجت‌الاسلام والمسلمین محمد مسجدجامعی در این جلسه است که تقدیم خوانندگان ارجمند افق حوزه می‌گردد.

در دست داشته باشند.

• اسلام‌گرایی

حرکت‌ها و جنبش‌های اسلام‌گرا در مجموع جهان مسلمان عمدتاً به نیمه دوم قرن نوزدهم بازمی‌گردد. این جنبش‌ها خواهان عدم عقب‌نشینی اعتقادی و عملی مسلمانان در برابر تمدن جدید است؛ چه در سطح فردی و چه در سطح اجتماعی. در نتیجه رقیب را که تمدن جدید است، می‌شناسد و یا لاقلاً تا حدودی می‌شناسد و می‌کوشد، در برابر مسائل مختلفی که ناشی از نفوذ و گسترش این تمدن و فرهنگ است، پاسخی اسلامی عرضه دارد و بر هویت دینی در برابر تهدیدها و هجوم‌ها تکیه کند. این ویژگی مشترک عموم این جنبش‌هاست؛ چه در کمک ایران دوران قاجار و چه در قلمروی عثمانی و یا در شبه‌قاره هند و یا در منطقه خاورمیانه عربی و شمال آفریقا؛

اما افغانستان به‌دلیل بسته بودن جامعه، فاقد چنین تجربه‌ای بود. در اواخر دوران ظاهرشاه حرکت‌هایی وجود داشت؛ ولی کم و کیف آن قابل مقایسه با کشورهای اسلامی دیگر و حتی همسایگانش نبود. در زمان داوود شریط سخت‌تر می‌شود و به‌ناگهان کمونیست‌ها با پشتیبانی شوروی قدرت را به دست می‌گیرند. اگرچه اسلام مهمترین عامل در ایستادگی در برابر کمونیسم و اشغال‌گران بود و واقعاً ابرقدرتی همچون شوروی را شکست داد؛ اما این متفاوت است با اسلام‌گرایی کسانی که مثلاً در ترکیه و یا مراکش قدرت را به‌دست گرفتند و یا در کشورهایی هم‌چون تونس، اردن، مالزی و تا حدودی اندونزی که در ساختار قدرت شرکت داشتند.

اصولاً اسلام‌گرایی افغانی و خاصه طالبانی آن به‌کلی متفاوت با اسلام‌گرایی عموم اسلام‌گرایان امروز است و این، به «تجربه متفاوت» آنان با دنیای جدید که بدان اشاره شد، بازمی‌گردد. در بهترین تعبیر اسلام‌گرایی طالبان، چیزی است در حد «تطبیق شریعت» و آن هم شریعت در مفهوم و چارچوب کلاسیک و غیراجتهادی آن.

وظائف راتحمیم می‌کند. نمی‌توان از امتیازآتش بهره گرفت و تعهدات و وظائفش را نادیده انگاشت. در اینجا نمی‌توان و نمی‌باید به این مسأله پرداخته شود؛ اما بالاخره باید روشن شود که «سیاست شیعی» ما چیست و چه نکات و الزاماتی را باید رعایت کند و چگونه وظیفه خود را به انجام رساند. به‌رحال این سیاست نمی‌تواند و نمی‌باید، علی‌رغم میل و اراده اکثریت شیعیان در منطقه‌ای که هستند، باشد. این به این معنی است که لزوماً می‌باید، نظرات شیعیان افغانستان در تنظیم رابطه هم‌چون کشور و با گروه‌های مختلفش، لحاظ شود. هم‌چنانکه مثلاً در تنظیم رابطه بین فرانسه و لبنان پیوسته درمانی، آموزشی، دانشگاهی و تا خدمات دیگر شهری. دولت خود را موظف می‌دانست که به امور شهروندانش رسیدگی کند و آسایش و رفاه‌شان را فراهم آورد.

چنان نبوده و نیست که آنان باتمامی معیارها و ارزش‌های تمدن نوین به مخالفت برخیزند. آن مقداری از آن را که در تعارض با ظاهر شرع نیست و می‌تواند در خدمت مردم و یا حکومت قرار گیرد، می‌پذیرند و بدان عامل هستند. این درست است که آنان به بخشی از حقوق شهروندی که به آزادی عقیده و بیان و آزادی رسانه و انتخابات و یا تضمین حقوق اقلیت‌ها مربوط می‌شود، پایبند نیستند؛ اما در ایجاد زیربناهای شهری، اقتصادی، صنعتی، بانکی، بیمه‌ای و خدماتی تقریباً کوتاهی نمی‌کنند. عموم گرایش‌های اسلامی معاصر، از گذشته تاکنون، چنین بود و هستند و به‌این معیارها و ارزش‌ها متعهد می‌باشند و در جایی چون ترکیه احیاناً بیش از دیگر اجزای

وظیفه حکومت از نظر طالبان «تطبیق شریعت» است و نه پرداختن به آنچه بیان شد. از نظر آنان، اصولاً ملت و شهروند و «حقوق شهروندی» بی‌معناست. آنچه وجود دارد، «رعیت» است و او مکلف است که مطیع آنچه

که «حکومت» و «امارت اسلامی» می‌گوید، باشد. او «مکلف» است و نه «محق» و وظیفه حکومت است که شریعت را اجرا کند. این وظیفه دنیوی و مایه نجات اخروی اوست و اگر چنین نکند، خیانت کرده و می‌باید مردم او را به راه راست آوزند.

نکته این است که علی‌رغم چنین تصویری از سیاست و کیفیت اداره جامعه، آن‌ها عمیقاً پشتون‌گرا هستند و آن را در تعارض با دین نمی‌دانند. اعتقاد آنان به برتری قوم، فرهنگ و زبان و مذهب پشتون، به‌نوعی «اعتقادی» و «دینی» است. با چنین دیدگاهی اصولاً چندان مفهوم نیست که درباره حقوق دیگران صحبت شود. خواه هزاره شیعه باشند و یا تاجیک و ازبک حنفی و یا شافعی.

به‌رحال نفرت بیش از حد از فرهنگ و تمدن جدید و مخالفت صریح با تمامی مظاهر آن، عمدتاً به‌دلیل تجربه خاص افغانستان با روزگاران نوین است. مکتب دیوبندی که عموم طالبان بدان تعلق دارند، منشأ هندی دارد و در حال حاضر حتی دیوبندهای هند هم این‌چنین نیستند. به‌دلائلی سیاسی قدرت‌به‌دستان واقعی در پاکستان خواهان پیروی از مکتب دیوبندی غیرمنطقی‌شده با شرایط جدید در بین طبقات فقیر خود هستند و بدان دامن می‌زنند و این جریان به‌نوبه خود، در افراطی و هرچه بسته‌تر کردن طالبان مؤثر بوده و هست وبعید به نظر می‌آید، تغییری اساسی در آن صورت پذیرد. طالبان پاکستان به‌دلائلی افراطی‌تر و خشن‌تر از طالبان افغانستان است و کثرت پشتون‌های این کشور، منبع انبساط لایزالی است برای طالبان افغانستان. صرف نظر از دلایل داخلی چنین پدیده‌ای، واقعیت این است که پاکستانی‌ها خواهان افراطی بودن و افراطی ماندن آن‌ها هستند. این به‌سود آن‌ها در جهات مختلف بوده و هست. مضافاً که بسیاری از افراد مؤثر در ارتش خود نیز، سلفی مزاج هستند و دفاع از اندیشه سلفی را در راستای اعتقاد دینی و نیز منافع ملی خود می‌دانند.

پرداختن به این موضوع متوقف است به روشن شدن دو مسأله مهم دیگر. مسأله نخست این است که «سیاست شیعی» ما چیست؟ بالاخره باید به این سؤال پاسخ گفت و نمی‌توان آن را نادیده گرفت و یا با تعارف و مجامله از آن گذشت. اتخاذ این سیاست یک ضرورت است و از ذات و ماهیت کشور ما بازمی‌آید. ایران پیذیر و نیا پیذیر، مرکزقل «ژئوپلیتیک تشیع» است. این واقعیتی تاریخی، هویتی و نیز امروزی است. دیگران هم ما را این‌گونه می‌نگرند؛ اعم از آنکه مسلمان باشند و یا غیرمسلمان. این واقعیت از دوران صفویه به بعد، وجود داشته و در آینده هم وجود خواهد داشت و البته بعداز انقلاب به‌مراتب نیرومندتر شده است؛ حتی در اوج ضعف تاریخی ما در نیمه دوم دوران قاجار، داستان بدین گونه بوده است. عبدالرحمن‌خان که با خشونت‌آمیزترین شکل ممکن، هزاره‌ها را قتل‌عام کرد و زنان و دختران‌شان را به‌بردگی گرفت نیز، چنین تصویری از ایران دوران قاجار داشت.

چنانکه اسرائیل هم گرانبگاه ژئوپلیتیک یهودیت است. وایتکان هم نسبت به کاتولیک‌های جهان، چنین جایگاهی دارد و… چگونگی شکل‌گیری ژئوپلیتیک دینی و مذهبی خود بحث مهمی است که ضرورت پرداختن بدان برای ما یک ضرورت است که متأسفانه عموماً نادیده گرفته می‌شود. این واقعیت هم امتیازاتی می‌آورد و هم وظائفی راتحمیم می‌کند. نمی‌توان از امتیازآتش بهره گرفت و تعهدات و وظائفش را نادیده انگاشت.

در اینجا نمی‌توان و نمی‌باید به این مسأله پرداخته شود؛ اما بالاخره باید روشن شود که «سیاست شیعی» ما چیست و چه نکات و الزاماتی را باید رعایت کند و چگونه وظیفه خود را به انجام رساند. به‌رحال این سیاست نمی‌تواند و نمی‌باید، علی‌رغم میل و اراده اکثریت شیعیان در منطقه‌ای که هستند، باشد. این به این معنی است که لزوماً می‌باید، نظرات شیعیان افغانستان در تنظیم رابطه ما با این کشور و با گروه‌های مختلفش، لحاظ شود. هم‌چنانکه مثلاً در تنظیم رابطه بین فرانسه و لبنان پیوسته نظرات مارونی‌ها در اولویت تعیین سیاست لبنانی فرانسه بوده و هست.

نکته دوم به سیاست ما در آنجا که به همسایگان مربوط می‌شود، بازمی‌گردد. بسیاری از آنان تا خیلی قبل از این، بخشی از قلمروی سرزمینی ما بودند و امروز نیستند. به‌طور طبیعی اینان مجبور هستند، برای اثبات خود و برای اثبات هویت مستقل خود، بسیاری از واقعیت‌های تاریخی، فرهنگی، هنری و ادبی را منکر شوند و یا آن‌ها را به‌گونه‌ای تحریف‌شده معرفی کنند.

مسأله این نیست که با این اقدامات مقابله شود؛ مسأله دریافت منطق رفتاری طرف مقابل است و تا این نکته به‌خوبی روشن نشود، نمی‌توان سیاست واقع‌بینانه‌ای را طراحی و اعمال کرد. حتی از این واقعیت می‌توان در جهت تقویت رابطه متقابل سود جست و اقدامات افراطی و تحریک‌آمیز آنان را تعدیل و خنثی کرد. در این مورد سیاست اروپاییان نسبت به همسایگان‌شان در آنجا که اقلیتی هم‌قوم هم‌زبان آن‌ها وجود دارد، قابل تأمل است.

واما اصل بحث، در اینجا نمی‌توان به تمامی نکات اشاره کرد، «رعیت» است و او مکلف است که مطیع آنچه

کرد و فقط به ذکر نکاتی می‌پردازیم. چنانکه گفتیم، بازیگران متعددی در افغانستان موجود حضور فعال دارند و لذا تحولات کنونی برآیندی است از مجموعه تحولات داخلی و دخالت‌ها و نقش‌آفرینی‌های خارجی. اینکه نیروهای آمریکایی و ناتویی آنجا راترک کردند، بخشی از واقعیت است. اولاً آن‌ها ابزارها، افراد و گروه‌های خود را دارند و از طریق آن‌ها و مخصوصاً از طریق رسانه‌های گروهی اعمال نفوذ می‌کنند و ثانیاً کشورهای ریزو درشتی هستند که در هماهنگی با آن‌ها و یا حتی در رقابت و مقابله با آنان نقش آفرینی می‌کنند و چنانکه گذشت، در این میان چین را اهمیت فراوانی است. آن‌ها مایلند از آنجا به چین فشار

آوزند و چین هم در چارچوب راه ابریشم و سایر اهداف اقتصادی و غیراقتصادی‌اش واکنش نشان داده و می‌دهد. البته چین همیشه رابطه‌ای صمیمانه و نزدیک با پاکستان و قدرت‌به‌دستان واقعی این کشور داشته و دارد.

با توجه به مجموع واقعیت‌ها و شواهد و قرائن بسیار بعید است، طالبان به‌طور کامل قدرت را به‌دست گیرد. نه اکثریت افغانی‌ها این را می‌خواهند و نه حتی بخش بزرگی از پشتون‌ها، و احتمالاً مقاومت‌ها در برابر آن‌ها در آینده بیشتر شود؛ اما نباید فراموش کرد که آنان به‌عنوان بخشی از جامعه افغانستان ادامه خواهند یافت. برخی از کشورهایی که در آنجا ایفای نقش می‌کنند، خواهان حضور طالبان هستند. این به‌نفع آنان و به‌نفع حیثیت و قدرت آن‌هاست. به‌احتمال فراوان پاکستان در رأس آنان قرار دارد. در رقابتش با هند و در مورد مسأله کشمیر، طالبان یکی از مهمترین برگ‌های برنده آنهاست و لذا طالبان ادامه خواهد یافت و برای کشورها و گروه‌هایی که مایلند از اسلام در افکار عمومی جهانی چهره‌ای نامناسب ارئه دهند، طالبان یک غنیمت بزرگ است.

بنابراین مسأله این است که رابطه دوجانبه با دولت افغانستان اعم از دولت کنونی و یا هر دولت دیگری که سرکار آید، چگونه باید باشد و نیز رابطه‌مان با طالبان به‌عنوان یک گروه بانفوذ و ادامه‌دار و مهم‌تر اینکه رابطه‌مان با متن جامعه افغانستان؛ یعنی با اقوام، گروه‌ها و قبائل مختلف چگونه باید باشد.

کشورهایی که اقوام مختلفی را در برمی‌گیرند، فراوانند. هند و پاکستان این‌چنین هستند؛ اما در این دو کشور، دولت مرکزی نیرومند است و لذا روابط با اقوام مختلف، به‌ویژه در هند چندان مفهوم نیست و حتی ممکن است، حساسیت دولت مرکزی را برانگیزد.

در افغانستان داستان این‌گونه نیست. فارغ از رابطه با دولت مرکزی، باید به‌گونه‌ای غیرحساسیت‌زا با اقوام مختلف رابطه داشت و اصولاً رابطه با کشور آن‌ها باید به‌گونه‌ای تنظیم شود که هر یک از اقوام دریا بد که ایران بدان‌ها توجه و اهتمام دارد. کم و بیش همانند شرایطی که در لبنان وجود دارد. این یک ضرورت است و اصولاً در صورتی می‌توان از حقوق شیعیان در آنجا دفاع کرد که رابطه‌ای متوازن و قابل احترام با همه وجود داشته باشد. در اینجا هم باید چنین کرد. از پشتون‌ها و هزاره‌ها گرفته تا تاجیک‌ها، ازبک‌ها و احیاناً گروه‌های کم‌اهمیت‌تر دیگر؛ البته چنانچه گفته شد، اولاً نباید این ارتباط به‌گونه‌ای باشد که علی‌رغم میل دولت مرکزی باشد و ثانیاً نباید رابطه با این گروه‌ها، حالت افراط و تفریط یابد و یا حساسیت قومیت‌های رقیب را برانگیزد.

به نظر می‌آید در مورد طالبان در مدت اخیر، افراط و تفریط‌هایی صورت گرفته است. اولاً رابطه با آنان مورد حساسیت افکار داخلی ماست و ثانیاً نباید این روابط بر اساس مطالبی که احیاناً توسط آنان بیان می‌شود و اینکه تغییر کرده‌اند، تنظیم شود. رهبران طالبان در تمامی موارد و مسائل سخنگویان مجموعه طالبان نیستند و نمی‌توانند باشند. چنین نسبت که هر آنچه بگویند، مورد قبول آنان واقع شود؛ حتی اگر در بیان خود صمیمی و صادق باشند. بدنه این مجموعه اعتقادات و رفتار خاص خود را دارد و نمی‌تواند آن را تغییر دهد و نباید چنین توقعی داشت؛ طالبان یعنی طالبان «بدنه» و طالبان «در صحنه». نظام آموزشی و تربیتی آن‌ها به‌گونه‌ای نیست که علی‌رغم اعتقادات و مویلات‌شان و صرفاً به‌دلیل نظرات رهبران‌شان، تغییر رویه دهند. به‌ویژه که طالبان متعصب و جنگجوی پاکستان، خود، مهمترین مانع است. اگرچه گفته شد که از آنان از مافوق اطاعت می‌کنند؛ اما این درجایی است که در تعارض با اعتقادات و آداب و رسوم آن‌ها نباشد.

برای نمونه ماأموران امر به معروف و نهی از منکر در سعودی، بر اساس نظام فکری و اعتقادی وهابی، آموزش می‌بینند و تربیت می‌شوند. علی‌رغم این نکته اگر مقامات و مسؤولان سخنی بگویند که بعضاً در تعارض با این اعتقادات است، آن را به‌گوش می‌گیرند و اطاعت می‌کنند. آنان هیچ نوع اقلشنی در مورد رفتار میهمانان رسمی‌ای که حفاظت از آنان را به عهده دارند، از خود نشان نمی‌دهند. بدین علت که آن‌ها میهمان مقامات هستند و این مقامات نمی‌خواهند، در برابر رفتار آن‌ها واکنشی نشان داده شود. در مورد طالبان داستان چنین نیست. به هر صورت در فضوات آن‌ها و تنظیم رابطه، نباید افراط و تفریط کرد؛ یعنی نباید سخت‌گیری و تعصب بی‌جا داشت و یا خوش‌باوری و اعتماد ساده‌لوحانه. آن‌ها هستند و خواهند بود؛ چراکه ظرفیت باقی بودن را دارند و کشورهایی هم هستند که خواهان حضور آن‌هایند. نکته‌ای را هم می‌باید درباره هزاره‌ها گفت. آن‌ها هم به‌دلیل هزاره بودن و هم به‌دلیل شیعه بودن و هم به دلیل آنکه به حمایت از ایران؛ بلکه وابستگی بدان، متهم هستند، پیوسته در طول تاریخ در معرض فشار، تهدید و تبعیض بوده‌اند. تنها در ریست سال اخیر توانسته‌اند، کم و بیش هم‌چون شهروندان دیگر زندگی کنند، اگرچه در این مدت به انحای دیگری مورد تبعیض بوده‌اند که تنها به ذکر یک نمونه اکتفا می‌کنیم. رشد علمی هزاره‌ها در این مدت، بیش از دیگران بود و لذا در کنکور ورودی به دانشگاه پذیرفته‌شدگان‌شان به‌مراتب بیش از دیگران بود؛ مضافاً که نفرت نخستین عموماً از میان آنان بود. جهت مقابله با این رشد، مقرر کردند که پذیرفته‌شدگان بر اساس سهمیه انتخاب شوند و نه بر اساس امتیاز که کسب کرده‌اند و از این نمونه‌ها فراوان می‌توان به‌دست داد.

در اینجا هدف، بیان «سیاست هزاره‌ای» ما نیست که بحثی است پیچیده و طولانی؛ اما باید بپذیریم که آن‌ها در نهایت هم‌کش و متحد ما هستند و نه دست‌نشانده ما. آن‌ها خود می‌باید راه خود را انتخاب کنند و ما نباید و نمی‌توانیم چنین کنیم. در بسیاری از موارد، اقدامات و سخنان ما برای آنان مشکلات عدیده؛ بلکه خطرناکی می‌آفریند. این مسأله را آن‌ها بارها به‌صراحت گفته و می‌گویند؛ اما متأسفانه کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. واقعیت این است که منافع ملی ما عملاً در راستای افغانستانی‌با ثبات، مستقل و در حال پیشرفت است. این سخن در مورد بسیاری از کشورهای دیگری که هم‌اکنون در آنجا حضور دارند، به‌دلایل مختلف صحیح نیست؛ اما در مورد ما چنین است. سیاست و رفتار ما می‌باید، این را نشان دهد و چنین جریانی ممکن است. در داستان قریه‌باغ، ایران از خط مواصلاتی بسیار مهم ارتباط بین شرق و غرب محروم شد؛ مبادا که در افغانستان از خط مواصلاتی شمال به جنوب محروم شود.

پرس و جو

پاسخ به برخی شبهات درباره واقعه عاشورا

گفت‌وگو با دکتر محمدحسین رجبی دوانی

به کمک امام حسین علیه السلام شتافتند؛ اما آن‌حضرت بنا بر دلایلی به آن‌ها اجازه نبرد نداد. آیا این ماجرا صحت دارد؟

بله! این ماجرا صحت دارد. همان‌گونه که در برخی روایات آمده ائمه علیهم السلام ، امامان انس و جن هستند؛ در روز عاشورا گروهی از جنیان آمدند و خواستند، امام حسین علیه السلام را یاری کنند؛ اما چون متأسفانه کسانی در ظاهر انسان؛ اما پست‌تر از حیوان، با امام روبه‌رو بودند، امام نخواست در این رویارویی از قدرت‌های مافوق طبیعت و ماورایی استفاده کند. بنابراین خواسته جنیان را نپذیرفت تا ماجرا به‌همین حالت پیش برود تا برای آزادگان عالم حجتی باشد.

• خودداری برخی شخصیت‌های بنی‌هاشم از یاری امام حسین علیه السلام

« چرا برخی از شخصیت‌های بنی‌هاشم، امام حسین علیه السلام را در کربلا یاری نکردند؟ این سؤال بسیار مهم و عبرت‌آموزی است. دلیل آن چیزی نیست؛ جز عدم معرفت کامل به جایگاه ولایت و داشتن بصیرت این شخصیت‌ها که بتوانند، وظیفه خود را به‌موقع تشخیص دهند و وارد میدان شوند و از امام زمان خود حمایت کنند. هر کس از بنی‌هاشم که امام حسین علیه السلام را در قیامشان همراهی نکرد، دچار خسران عظیمی شد که هیچ جای توجیهی ندارد.

• وجود ایرانی‌ها در سپاه امام حسین علیه السلام و سپاه مختار

« آیا هیچ ایرانی‌ای همراه امام حسین علیه السلام در نهضت کربلا حضور داشته است؟ ما به‌تصریح اسم کسی یا شماری از ایرانیان را نداریم که بگویند، این افراد ایرانی در سپاه امام حسین علیه السلام حضور داشته‌اند؛ اگرچه معدود افرادی از موالی یعنی وابستگان به اباعبدالله علیه السلام یا برخی از اصحاب آن حضرت را گفته‌اند که در کربلا بوده‌اند؛ البته موالی بیشتر به مسلمانان غیرعربی گفته می‌شد که به یکی از تیره‌ها و قبایل بزرگ عرب پیوند خورده بودند. ممکن است در بین چند نفری از موالی که اسم‌شان در واقعه کربلا ذکر شده، برخی از آن‌ها ایرانی‌هایی بوده‌اند که در کربلا به امام حسین علیه السلام پیوسته‌اند. منتها سند و مدرکی برای اثبات آن وجود ندارد.

• چرا ایرانیانی که در لشکر مختار حضور داشتند، در حادثه کربلا به‌یاری امام حسین علیه السلام نیامدند؟

دلیل این امر این است که تا قبل از قیام مختار، به‌سبب وضعیتی که حاکمان جائر و فاسد اموی در عالم اسلام حاکم کرده بودند، ایرانیان مسلمان به‌عنوان شهروندان درجه ۲ و ۳ محسوب می‌شدند. حاکمان عرب آنان را از هرگونه دخالت در امور سیاسی و اجتماعی

درباره واقعه عاشورا شبهات و ابهامات مختلفی وجود دارد؛ از وجود طفلان حضرت مسلم‌بن عقیل علیه السلام گرفته تا آمادگی زعفر جنی و گروهی از جنیان برای یاری امام حسین علیه السلام در روز عاشورا. این شبهات اگرچه اصل قضیه عاشورای سال ۶۱ هجری را زیر سؤال نخواهد برد؛ اما گاهی پاسخ‌های متنوع و مختلفی که برای آن‌ها عرضه می‌شود، ذهن را مشغول و درگیر می‌کند.

در گفت‌وگویی که با دکتر محمدحسین رجبی دوانی، پژوهشگر تاریخ اسلام انجام شده، به بررسی برخی از شبهات موجود در این‌باره پرداخته شده است.

• وجود دختری به‌نام رقیه در بین دختران امام حسین علیه السلام

« شبهاتی که در مورد حضرت رقیه علیه السلام دختر امام حسین علیه السلام وجود دارد، چقدر درست است؟ آیا شهید مطهری شهادت حضرت رقیه علیه السلام را در خرابه‌های شام از پایه و اساس در کتاب حماسه حسینی رد کرده‌اند؟ در برخی از نقل‌های تاریخی در مورد دختران امام حسین علیه السلام آمده است که آن حضرت دو دختر به‌نام‌های فاطمه و سکینه داشته‌اند. اگر ما این نقل را اصل بگیریم- که ظاهراً شهید مطهری هم این نقل را که شیخ مفید ذکر کرده، اصل قرار داده است- وجود دختری به‌نام رقیه برای آن حضرت موضوعیت نخواهد داشت.

اما نقل‌های دیگری هست که برای امام حسین علیه السلام سه دختر و برخی هم چهار دختر ذکر کرده‌اند. در نقلی که سه دختر برای امام حسین علیه السلام گفته است، نام دو تن یعنی فاطمه و سکینه را ذکر کرده‌اند و نام سومی را نیاورده‌اند. نقلی که می‌گوید: حضرت چهار دختر داشته‌اند، از فاطمه، سکینه و زینب نام برده‌اند؛ اما اسمی از چهارمین دختر نیست.

• ای‌بادی که بر آن‌ها وارد می‌شود، این است که وقتی می‌گویند سه یا چهار دختر، چرا سومی یا چهارمی را نام نبرده‌اند؟!

چون این نقل‌ها از لحاظ اعتبار در یک حد هستند؛ لذا بعید نیست دختری که اسمش در این دو نقل ذکر نشده، همان حضرت رقیه علیه السلام باشد؛ بنابراین نمی‌توانیم به‌صرف استناد به یک نقل، به‌طورکلی وجود حضرت رقیه علیه السلام را انکار کنیم.

• حضور امام محمدباقر علیه السلام در واقعه عاشورا

« پرسش دیگری که پاسخ‌های متناقضی به آن داده می‌شود، در خصوص حضور امام محمدباقر علیه السلام در واقعه عاشوراست. آیا آن حضرت در سال ۶۱ هجری در کربلا حضور داشتند؟

بنا بر نقل قول مشهور، امام محمدباقر علیه السلام متولد سال ۵۷ هجری قمری است و فاجعه کربلا هم در سال ۶۱ اتفاق افتاده است. در عین حال چون هم نقل تاریخی داریم مبنی بر حضور آن حضرت در فاجعه کربلا و هم حدیثی منقول از خود ایشان هست که اشاره به حضورشان در واقعه کربلا داشته، بنابراین از آنجا که همراه با پدر بزرگوار خود به این سفر آمده، ایشان در فاجعه کربلا حضور داشتند. آن حضرت در آن زمان چهارساله بودند و جزء اسرای این فاجعه خونین و تکان‌دهنده به‌شمار می‌آیند.

• طفلان مسلم علیه السلام

« موضوع طفلان جناب مسلم‌بن عقیل نیز، از موضوعات بحث‌برانگیز حادثه عاشوراست. این دو کودک چگونه توانستند، از زندان ابن‌زیاد ملعون فرار کنند و این ماجرا چقدر صحت دارد؟

بحث طفلان مسلم در تاریخ واقعه کربلا به‌عنوان یک مسئله مسلم و مسجل در بین مورخین ثبت نشده است؛ یعنی این‌گونه نیست که این قضیه قطعی باشد. فقط در بین بزرگان شیعه از شیخ صدوق علیه السلام نقلی بدون ارائه سند داریم که داستان طفلان مسلم علیه السلام مطرح شده و دیگران از او نقل کرده‌اند؛ ولی چون در منابع دیگر ذکر نشده است و خود شیخ صدوق هم سندی ارائه نکرده است، نمی‌توان آن را به‌عنوان یکی از مسلمات در ارتباط با واقعه کربلا تلقی کرد و درباره آن سخن گفت.

• عدم حضور عبدالله‌بن جعفر بن ابی‌طالب در کربلا

« چرا همسر حضرت زینب علیه السلام در کربلا نبود؟

« یکی دیگر از شخصیت‌های بسیار مهم و مؤثر در واقعه کربلا، حضرت زینب علیه السلام هستند؛ اما در خصوص آن حضرت این پرسش مطرح است که چرا همسر ایشان، عبدالله‌بن جعفر، در کربلا حضور نداشته و امام حسین علیه السلام را در سفر به کربلا همراهی نکرد؟

عبدالله‌بن جعفر با اینکه یکی از بزرگان بنی‌هاشم بود، فرزند شهید بزرگ اسلام جعفر بن ابی‌طالب و برادرزاده امیرالمؤمنین علیه السلام و بزرگ‌شده دست آن حضرت بود و افتخار همسری بانوی بزرگ اسلام حضرت زینب کبری علیه السلام را داشت؛ اما نسبت به ولایت امیرالمؤمنین و همچنین امام حسین علیه السلام با وجود اینکه به این بزرگواران عشق می‌ورزید، از معرفت کافی برخوردار نبود.

او نه‌تنها موقعیتی را که امام حسین علیه السلام در آن قرار داشت، درک نمی‌کرد؛ بلکه به‌خیال خود در مقام نصیحت اباعبدالله علیه السلام برآمد و خواست آن حضرت را از تصمیمی که گرفته، منصرف کند؛ بنابراین بسپار تلاش کرد تا حضرت سیدالشهدا علیه السلام به این مسیر و راهی که در پیش گرفته نرود. البته او در اثر عدم بصیرت کافی تصور می‌کرد، مسئله، مسئله جان امام حسین علیه السلام است و تلاش داشت تا جان آن‌حضرت حفظ شود. حال آنکه مسئله، مسئله تکلیف همه مسلمانان و به‌خصوص امام حسین علیه السلام بود.

متأسفانه عبدالله‌بن جعفر این مسئله را درک نکرد؛ لذا تلاش کرد که امام را از رفتن به این سفر بازدارد و چون موفق نشد، خودش هم از همراهی با آن‌حضرت کناره گرفت.

• زعفر جنی و یارانش به‌کمک امام حسین علیه السلام آمد

« گفته می‌شود که در روز عاشورا در صحنه کربلا زعفر جنی و یارانش

اخلاق در حوزه

روش خودسازی

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله

آیت‌الله مختار امینیان علیه السلام

پیامبراکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «انما بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ»؛

بحارالانوار، ج ۱۶، ص ۲۱۰

بی‌تردید من برای تکمیل صفات والای انسانی مبعوث شده‌ام.

تا خودسازی نشود، سازندگی امکان ندارد. تمام مریبان جامعه، اول از خود شروع کردند و به تهذیب شخصیت خویش پرداختند و سپس دست به سازندگی زدند؛ مثلاً پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله با توجه به اینکه در کودکی و جوانی، انسان مؤدب و شایسته‌ای بود و تاریخ بر این مطلب شاهد و گواه است، مع‌الوصف، برای خودسازی و تکمیل نفس خود، سال‌های متلاصق زحمت و ریاضت کشید؛ از خانه و خانواده عزلت می‌گزید و از جامعه فاسد زمانش کناره می‌گرفت و زندگی انفرادی را بر زندگی اجتماعی ترجیح می‌داد.

• آیا می‌توانیم بار امانت را سالم به منزل برسانیم

از شخصیت بزرگی شنیدم که روزی آیت‌الله شیخ جعفر شوشتری با جمعی از تاجران و مؤمنان، در کاروان‌سرای نشسته بودند. مردم مسائل مذهبی را از ایشان می‌پرسیدند و شیخ پاسخ می‌داد. ناگهان دیدند که حال شیخ دگرگون شد و شروع به گریستن کرد. همه حاضران تعجب کردند که گریه ایشان برای چیست؟! سرانجام یک نفر پرسید: آقا گریه شما برای چیست؟ ایشان با دست به گوشه‌ای که در آنجا الاغی بود و تازه بار آن را بر زمین گذاشته بودند، اشاره کرد و گفت: این الاغ را ببینید من او را نگاه می‌کردم؛ دیدم پس از بارگیری من را نگاه می‌کند و به من می‌گوید: ای شیخ ای عالم و ای انسان! دیدی که من چگونه بارم را به سلامت رساندم! آیا تو هم بار خویش، یعنی بار امانت را سالم به منزل رسانیدی؟ گریه‌ام برای این است که یک حیوان چگونه می‌تواند با سربلندی بارش را به منزل برساند؛ اما من که انسان هستم، نتوانم و در نتیجه، پیش مولایم سرشکسته باشم.

این حکایت گویای آن است که شیخ بزرگوار مسولیت بزرگ خویش را درک کرد؛ یعنی مسئولیت مذهبی و دینی پیش دیدگانش گشته و از این درک و احساس، مضطرب شده و گریسته است.

• استراتژی پیامبر در تبلیغ دین الهی

رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله پس از خودسازی کامل، طبق دستور الهی شروع به سازندگی نمود. از خانواده و نزدیکان خود شروع کرد و کم‌کم دامنه سازندگی و تبلیغات خود را گسترش داد؛ البته در این راه با مشکلات و کارشکنی‌های بسیاری مواجه شد؛ اما توانست انسان‌هایی مانند امام علی علیه السلام و سلمان و ابوذر را به بشریت عرضه کند. این طاووس آسمانی، همچون طاووس‌های زمینی، جوجه‌هایی را زیر پر و بال خود گرفت و به تربیت آنها پرداخت. در نتیجه، انسان‌های برجسته‌ای به وجود آورد که هریک منشأ خدمات بزرگی به جامعه بشری شدند.

منبع: مبانی اخلاق اسلامی ص ۹۳ آیت‌الله امینیان علیه السلام

تمدید مهلت ارسال مقاله به کنگره علمی

«امناءالرسل» تا ۱۵ آبان

مهلت ارسال آثار و مقالات به کنگره علمی «امناءالرسل» تکریم آیت‌الله موسوی‌الخرسان تا ۱۵ آبان ۱۴۰۰ تمدید شد.

به گزارش خیرگزاری حوزه، کنگره علمی امناءالرسل، تکریم احیاگر بصیر آیت‌الله سیدمحمد مهدی موسوی‌الخرسان با محورهای محتوایی «آیت‌الله سید محمدمهدی موسوی‌الخرسان» و «جایگاه حوزه‌های علمیه»، با مشارکت مرکزمدیریت حوزه‌های علمیه خواران و نهاد‌های همسودر حوزه‌های علمیه قم و نجف برگزار می‌شود.

اساتید، پژوهشگران و طلاب می‌توانند آثار خود را با توجه به محورهای این کنگره، به دبیرخانه این همایش ارسال کنند.

محورهای محتوایی کنگره امناءالرسل

الف) آیت‌الله سید محمدمهدی موسوی‌الخرسان

- سیره و تاریخ
- اوضاع سیاسی اجتماعی دوره آیت‌الله الموسوی‌الخرسان؛
- اوضاع حوزه‌های علمیه در دوره آیت‌الله الموسوی‌الخرسان و نقش ایشان درحفظ وارتقای حوزه‌های علمیه؛
- ویژگی‌های اخراقی آیت‌الله الموسوی‌الخرسان؛
- آیت‌الله الموسوی‌الخرسان، از منظر بزرگان و شخصیت‌های معاصرایشان و ...

- ویژگی‌های علمی پژوهشی آیت‌الله الموسوی‌الخرسان
- علوم حدیث ورجال در آثار آیت‌الله الموسوی‌الخرسان؛
- تلاش‌های علمی و تحقیقی آیت‌الله الموسوی‌الخرسان در احیای آثار؛
- روش‌شناسی تحقیقات ترائی آیت‌الله الموسوی‌الخرسان؛
- جایگاه حوزه‌های علمیه و مدارس دینی
- ویژگی‌های حوزه‌های علمیه در تربیت رجال علمی؛
- جایگاه تحقیق وپژوهش در حوزه‌های علمیه؛
- نقش حوزه‌های علمیه در مقابله با تهاجم‌های ضد دین و مدعیان باطل و چگونگی انجام آن؛
- نقش حوزه‌های علمیه در صیانت از دین و باورها و جلوگیری از انحرافات در جوامع اسلامی در دوران غیبت؛
- نقش حوزه‌های علمیه در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی معاصر؛
- اصالت و پویایی حوزه‌های علمیه؛
- ضرورت تعامل و ارتباط و همگرایی حوزه‌های علمیه؛
- نقش امام مهدی علیه السلام در حفظ و پویایی حوزه‌های علمیه.

• استاد برنجکار:

تک تک موارد و جمله جمله گزارش‌هایی که این افراد می‌دهند، باید مورد تجزیه و تحلیل قرار بگیرد و درباره آن‌ها تنها می‌توانیم یک قضاوت کلی داشته باشیم. اصل کلی مورد قبول ما این است که تجربیاتی که ذکر می‌شود، ممکن است واقعیت داشته باشد یا واقعیت نداشته باشد؛ چراکه از نوع تجربیات حسی است و حتی در مسائل عقلی نیز، انسان ممکن است از این باب باشد.

را می‌بینند. این تجسم، جنبه معنوی گناه یا ثواب است و کسانی که صاحب چشم برزخی هستند، این مسائل را می‌بینند. تجسم اعمال با بیان‌های مختلفی تبیین گردیده که برخی از آن‌ها قابل قبول نیست و برخی دیگر قابل قبول است و ممکن است، انسان در همین دنیا تجسم اعمال را مشاهده کند. کسانی که این حالت تجسم اعمال را دیده‌اند، ممکن است از این باب باشد.

• **چرا بیشتر مردم از مرگ می‌ترسند؟ آیا راهی برای ترسیدن از مرگ وجود دارد؟**

• **استاد فیاضی:**

امیرالمؤمنین علیه السلام می‌فرمایند: «لَوْلَا الْأَجَلُ الَّذِي كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ لَمْ تَشْتَفِزْ أَرْوَاحَهُمْ فِي أَجْسَادِهِمْ طَرْفَةَ عَيْنٍ شَوْقًا إِلَى الثَّوَابِ وَ خَوْفًا مِنَ الْعِقَابِ»؛^۱ یعنی کسانی در دنیا هستند که به دلیل تقوایی که دارند، در همین عالم، عالم دیگر خود را می‌بینند. «قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنَّ زَعْمَتُمْ لَكُمْ أَولِيَاءَ اللَّهُ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَتُّوا أَلْمُوتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ»؛^۲ یعنی کسی که ولی خداست، عاشق مرگ است و دوست دارد، به جهان دیگر برود.

در قرآن و روایات آمده است که ما به‌دلیل عواقب ناگوار اعمال خودمان از مرگ می‌ترسیم؛ چراکه اگر انسان حقیقت مرگ را که انتقال به زندگی دیگری با لذایذ بسیار برتر از این عالم است، بداند، شرایط به‌گونه دیگری خواهد بود. ما هرگز نخواهیم توانست، لذایذ عالم دیگر را توصیف کنیم؛ لذا تنها راه ترسیدن از مرگ این است که از اعمال خودمان ترسیم؛ یعنی سعی کنیم در زندگی همان‌گونه باشیم که قرآن کریم درباره امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده است: «وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ»؛^۳ یعنی شخص وقتی از خواب بیدار می‌شود، تمام تلاشش این باشد که آنچه را که مورد رضای خداست، انجام بدهد. شخصی که عمر خود را با خدا معامله می‌کند، از مرگ ترسی ندارد. این تنها راه است؛ مگر راه دیگری که همان راه حماقت است و قرآن کریم درباره کفار فرموده است:«صم بکم عمی فهم لا یعقلون».^۴ کسانی که عقل خود را دفن کرده‌اند که قرآن کریم درباره آنان می‌فرماید: «و قدخاب من دشاها»؛^۵ این افراد چون مرگ را تمام شدن می‌دانند، شاید از مرگ ترسند؛ اما اگر کسی حتی احتمال بدهد که حساب و کتابی در پیش است و کارهای خیر پاداش و کارهای شرکیفر دارد؛ «ومن یعمل مثقال ذرة خیرا یره و من یعمل مثقال ذرة شرا یره»^۶ چنین انسانی از اعمال خود خواهد ترسید.

• **تجربیات تجربه‌گران مرگ چه میزان با باورهای دینی ما تطابق دارد؟**

دیده که متناسب با شخصیت فرد است، خواهد دید.

• **استاد برنجکار:**

بنده در مورد این تجربیات تعبیر مرگ را نمی‌پسندم. ما معتقدیم که انسان مرکب از نفس و بدن است و حقیقت ما، همان نفسی است که همراه بدن است؛ البته روح و بدن حقایقی جداگانه هستند؛ اما شخصیت اصلی انسان همان روح است. انسان می‌تواند روح خود را از بدن جدا کند و کار پیچیده و سختی هم نیست؛ یعنی روح از بدن جدا شود و حقایق عالم را ببیند. بسیاری از افراد این کار را هرروز انجام می‌دهند. یک حالت این مسأله خواب است. روح در عالم خواب از بدن جدا می‌شود. در مرگ نیز این‌چنین است؛ اما این جدا شدن روح از بدن به‌صورت واحد نیست؛ یعنی در غیراز مرگ، ارتباط روح با بدن به‌نحوی وجود دارد. در روایات صورت‌های گوناگونی از این جدایی ذکر شده است. در برخی روایات روح را به دو بخش تقسیم کرده‌اند و تعبیر روح و نفس به‌کار رفته است. روایات دیگری تعبیر روح عقل، روح بدن، روح شهوت و … را به‌کار برده‌اند. این مسأله نشان می‌دهد در تجربیات رخ‌داده در غیراز مرگ، ارتباط روح به‌طور کلی از بدن منقطع نمی‌شود. در روایات تعبیر شده که روح‌العقل جدا می‌شود؛ ولی روح‌الحیاء یا روح بدن وجود دارد؛ یعنی مغز و بدن انسان هنوز فعال است؛ البته فعالیت آن دو مثل فعالیت

در حالت بیداری نیست. به هر حال جدایی روح از بدن اشکال مختلفی دارد که شامل تجربیات ارادی یا غیرارادی است. در تجربیات غیرارادی در حالت‌های غریز تصادف و … نیز، این تجربه رخ داده است. این تجربه مرگ نیست؛ ولی شبیه به مرگ است. همان‌طور که گفته شد، مرگ ادابی دارد که در این تجربیات رخ نمی‌دهند.

• **دسته‌ای از افرادی که تجربه نزدیک به مرگ داشته‌اند، ادعا می‌کنند که برخی اعمال خود را در قالب حیوانات ترسناکی مشاهده کرده‌اند؟ آیا این ادعا قابل پذیرش است؟**

• **استاد برنجکار:**

درباره تجسم اعمال بحث‌هایی وجود دارد. برخی معتقدند که در روز قیامت اعمال ما مجسم می‌شوند که این تجسم چند نوع است: برخی معتقدند معاد همین است و برخی معتقدند که معاد پاداش و ثوابی است که خداوند به ما می‌دهد؛ ولی در عین حال این تجسم اعمال نیز وجود دارد. هم‌چنین گزارش‌هایی وجود دارد که برخی افراد بدون جدا شدن روح از بدن، تجسم اعمال خوب یا بد

تجربه مرگ تقریبی

گفت‌وگو با استاد فیاضی و استاد برنجکار

نشست تخصصی نقد و بررسی برنامه «زندگی پس از زندگی» با حضور استاد غلامرضا فیاضی، رئیس مرکز تخصصی فلسفه اسلامی و استاد رضا برنجکار، قائم مقام پژوهشگاه قرآن و حدیث در موضوع بررسی احوالات تجربه گران مرگ موقت با دبیری رسول صفری در خبرگزاری حوزه برگزار شد.. در ادامه کارشناسان این برنامه به ارایه مباحث خود پیرامون این برنامه پرداختند که در زیر مشروح این مباحث آمده است.

□ **نظر شما استاذ بزرگوار درباره تولید برنامه‌هایی چون «زندگی پس از زندگی» که به بازخوانی تجربه افرادی که در تجربه مرگ تقریبی، از کالبد جسم خارج شدند و عالم برزخ را درک کردند و بازگشتند، چیست؟**

• **استاد فیاضی:**

تولید این نوع برنامه‌ها جنبه‌های مثبت فراوانی دارد. خداوند متعال گاهی به برخی بندگان به‌دلیل قابلیتی که در خود به‌واسطه انجام کارهای خیر یا دعای والدین و مانند آن ایجاد کرده‌اند، خطاری می‌دهد تا گوشه‌ای از آنچه را که قرار است، در مرگ حقیقی با آن روبه‌رو بشوند، پیش از مرگ مشاهده کنند. به نظر می‌رسد نگارش کتاب‌ها و یا تولید مستندهایی که به این موضوعات می‌پردازد، تأثیر خوبی هم برای کسانی که این حالات

برایشان پیش آمده و هم برای دیگران که بر اساس طینت خود با آن‌ها برخورد می‌کنند، به‌همراه داشته است؛ البته کسی که به قیامت ایمان دارد، از این مسائل استفاده می‌کند؛ اما اگر کسی به قیامت ایمان نداشته باشد، ممکن است از این قبیل موضوعات سوء استفاده نیز بکند. قرآن کریم می‌فرماید: «و نزل من القرآن ما هوشغاه ورحمة للمؤمنین ولایذیر الظالمین إلا خساراً».^۱ لذا به نظر بنده این قبیل برنامه‌ها بسیار مفید است. حال اگر کسانی از این نوع برنامه‌ها سوء استفاده می‌کنند، خود را بدبخت می‌کنند؛ درحالی‌که مؤمنین از این برنامه‌ها استفاده‌های خوبی می‌برند.

• **استاد برنجکار:**

یاد مرگ یکی از مستحبات است که در روایات ما نیز نسبت به آن تأکید شده است. البته یاد مرگ حکمت‌های متعددی دارد که یکی از آن‌ها جنبه‌های تربیتی آن است. اگر انسان بداند و توجه داشته باشد که در جهانی زندگی می‌کند که زندگی او در آن موقتی است و زندگی اصلی‌اش در جهان دیگری است و دیرپا زود به جهان دیگری منتقل خواهد شد، طبیعی است که این تذکر باعث می‌شود، انسان کمتر گناه کند و بیشتر به یاد خدا باشد و از طریق اعمال صالح، خود را برای زندگی ابدی آماده کند. بنابراین تولید چنین برنامه‌هایی انسان را به مرگ و ورود به عالمی که در آن حساب و کتاب یا پاداش و کیفر وجود دارد، متوجه می‌کند. از این زاویه ساخت چنین برنامه‌هایی – قطع نظر از انتقاداتی که به آن‌ها می‌شود– مثبت و حتی مستحب بوده و روایات بر آن‌ها تأکید دارند.

• **آیا در اتفاقاتی که برای تجربه‌کنندگان مرگ می‌افتد، وضعیت به این صورت است که واقعاً روح از بدن آن‌ها خارج می‌شود یا اینکه این وضعیت تنها یک رؤیاست؟**

• **استاد فیاضی:**

تا آنجا که بنده دیده‌ام، گاهی بر اثر یک تصادف یا ضربه‌ای که به اشخاص وارد می‌شود، این اتفاقات برای آنان رخ می‌دهد. بر اساس گزارشی که این افراد می‌دهند، روح بر

یک سال است که تو را ندیده‌ام. یک سال است که چشمم به تمنای زیارت تو به جاده سرد انتظار دوخته شده است. چیزی شبیه به یک معجزه به من می‌گفت که او می‌آید.

به من گفت که روزی تو خواهی آمد و بوی بهشت را برایم به ارمغان خواهی آورد. آن روز آمد، به سویت بال گشودم، در معراج شهدا عطر شهیدان بود و عطر تو. اگر هم نمی‌گفتند کدام جازه تو است، من خود متوجه می‌شدم. برخیز ای عاشق شوریده‌سرا برخیز که مادرت به دیدنت آمده است. بین دستانم می‌لرزد و اشک، بارانی برگونه‌هایم شده. ای نازنین! چه زیبا خفته‌ای.

بنامز بر غیرتت که مادر را روسفید کرده‌ای. بنامز بر مردانگی‌ات که آسمان‌ها را متحیر کرده است. فدای قهقهه مستانه‌ات که زیباترین مرگ را به‌یادگار نهاده‌ای. می‌دانی وقتی پیکرت را تماشا می‌کردم، به یاد حماسه پدرت افتادم. او نیز چون تو، سری پر از جنون داشت. آن‌قدر روحش بزرگ بود که دل به تاریکی نمی‌داد. در راه طلوع خورشید انقلاب، با سپاه تاریکی به مبارزه برخاست و تو میراث حماسه آن مرد بودی.

یادش بخیر! بیست و پنجمین روز از شهریور ۱۳۴۹ وقتی نسیم آفرینش گلبرگ جانم را نوازش داد، صدای گریه‌ات که در اتاق پیچید، پدر از شوق در پوست خود نمی‌گنجید. نامت را محمدحسین نهادیم. وقتی در آغوش پدر جای گرفتی، نرزم زیبای اذان و اقامه در گوش‌هایت پیچید و این، اولین درس عشق بود که پدر در درونت به ودیعت نهاد. سال‌های سخت مبارزه، پدر، جان در کف اخلاص نهاده بود.

شش ساله بودی که خیراوردند، پدرت را اعمال رژیم به شهادت رساندند. بعداز آن من بودم و تو و آن رسالتی که پدرت بر دوشم نهاده بود. می‌بایست تو را آن‌گونه تربیت کنم که جای در پای او بگذاری. هم پدرت شدم تا گرد یتیمی بر چهره‌ات ننشیند و هم مادرت، تا امید به فردایی بهتر را به تو مژده دهم. خودم کیف و کفش برایت خریدم و دستانت را گرفتم و به مدرسه رساندم. تا سال دوم دبیرستان درس خواندی. در این مدت آبروداری کردم تا تو چیزی از هم‌کلاسی‌هایت کم نداشته باشی.

آن روز که آمدی خوشحال‌تر از همیشه بودی. قامتت را درآغوش کشیدم. گفتی: مادر می‌خواهم اما دوباره آمدم و گفتم: می‌خواهم به راحت را درست انتخاب کردی. مدتی در حوزه درس خواندی. هر بار که به خانه می‌آمدی، چهره‌ات آسمانی و پراز نور بود. روزی دیگر آمدی. حرفی را زدی و دلم را تکان دادی.

نگفتی این مادر است! حال با تو چه کنم؟ به تو چه جوابی بدهم؟ آخر تو تمام وجود منی. جوابم نه بود؛ اما دوباره آمدم و گفتم: می‌خواهم به جبهه بروم. با شیرین‌زبانی‌ات راضی شدم. دوره آموزشی را در پادگان قدس گذراندی و بعدرفتی و با رفتنت، نکاهی از جانم را همراهت کردم. گویی جانم را بردی. در عملیات کربلای ۱۰ در منطقه پانه شرکت کردی. یک سال پیکرت درآنجا بود و تنهاترین زائران پیکرت ملائک بودند. اکنون این منم! ایستاده بر کوه صبر، شکلیبا بر مصیبتی گران و شکرگزار به درگاه حضرت دوست.

رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب رسانه‌ها را اصلی‌ترین فرهنگ‌سازان عرصه امر به معروف دانست و گفت: زمانی که دایره امر به معروف و نهی از منکر را محدود کنیم، آن‌گاه مردم نیز یزیری آن نخواهند بود.

حجت‌الاسلام والمسلمین نواب رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب، در گفت‌وگو با خبرنگاری حوزه، در تبیین ضرورت امر به معروف و نهی از منکر، گفت: امر به معروف و نهی از منکر، فقط یک مسئله دینی و در چارچوب دین نیست؛ امر به معروف و نهی از منکر را می‌بایست، یک امر فردینی و در تمام جنبه‌های حیات بشر در نظر گرفت.

رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب امر به قانون‌مداری در فضای اجتماعی را حتی در سطوح بسیار پایین، از مصادیق امر به معروف دانست و گفت: ما اگر به‌طور مثال به کسی که زیاده‌ای را در خیابان رها می‌کند، تذکر دهیم، به امر به معروف و نهی از منکر عمل کرده‌ایم.

حجت‌الاسلام والمسلمین نواب

رسانه‌ها اصلی‌ترین فرهنگ‌سازان عرصه امر به معروف و نهی از منکر هستند

سایر فرائض دینی برشمرد و خاطر‌نشان کرد: مردم به‌اشکال مختلفی از عملکرد دولت (دوازدهم) نارضی هستند و از طرف دیگر، امر به معروف و نهی از منکر را امری دولتی می‌دانند؛ پس به این نتیجه می‌رسند که اعتراضات خود را در قالب این کم‌توجهی‌ها ابراز نمایند.

وی ضمن بیان اینکه رسانه‌ها باید آمر به معروف و ناهی از منکر باشند، افزود: در حال حاضر نه یکی از راهکارها، بلکه تنها راهکار برای نهادینه کردن این فریضه الهی امر به معروف و نهی از منکر، روشن کردن افکار عمومی توسط رسانه‌هاست؛ امام خمینی علیه السلام هم با تنویر افکار عمومی انقلاب کردند و به پیروزی رسیدند.

و گزارش‌های متنوع به مجلس شورای اسلامی و سایر نهادهای نظارتی، به مقابله با معضلات جاری جامعه بپردازند.

حجت‌الاسلام والمسلمین نواب ادامه داد: یکی از خطاهای صورت‌گرفته، دولتی کردن مسئله امر به معروف و نهی از منکر است؛ این امر سبب شده، هرگاه مردم از عملکرد دولت نارضی شوند، در مقابل این فریضه دینی نیز موضع‌گیری کنند. رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب مشکلات مختلف معیشتی و اجتماعی را که این سال‌ها مردم با آن درگیر بوده‌اند، از عوامل کم‌توجهی به فریضه امر به معروف

یکی از اساتید ما در پاسخ به اصرار ما برای بیان حقایقی که خودشان یا استادشان دیده‌اند، می‌فرمودند: بیان این مسائل حرام است. بنابراین باید به قرآن و روایات و بحث‌های علمی بپردازیم و هرکس به هر جایی رسیده، مخصوص خود اوست و نباید مردم را در خصوص این تجربیات به دور خود جمع کرد؛ بنابراین ما این تجربیات را نفی نمی‌کنیم؛ اما با احتیاط با آن‌ها برخورد می‌کنیم؛ چراکه ممکن است از یک سخن ما سوء استفاده شود. پس باید این تجربیات به‌صورت تک به تک و جمله به جمله بررسی شود.

به هر حال جدا شدن روح از بدن یک مسأله عادی است که در خواب و مرگ وجود دارد و تجربدهای اختیاری و غیراختیاری در غیراز مرگ و خواب و تصادفات نیز وجود دارد. هم چنین تجسم اعمال نیز منطقی بر روایات است و شخص باید شاکر خداوند باشد که برخی جزئیات حقایق را به او نشان داده‌اند.

❖ **آیا این گفته که با وجود قرآن نیازی به پرداختن به تجربیات نزدیک به مرگ نداریم، قابل قبول است؟**

• **استاد فیاضی:**

اگر پرداختن به این قبیل مسائل برای زندگی بشر ضرورت داشت، خود خداوند متعال به آن‌ها می‌پرداخت؛ بنابراین ضرورتی برای بیان این مسائل وجود ندارد؛ چراکه خداوند دو راهنما برای ما قرار داده که هر دو برایمان حجت هستند و اگر با آن‌ها مخالفت کنیم، خدای متعال در قیامت با همان دو مسأله ما را محکوم خواهد کرد. یکی از این دو مسأله عقل است که بسیاری از مسائل را می‌فهمد؛ لذا در قرآن کریم بسیاری از مسائل به‌صورت استفهام انکاری بیان شده است. مانند: «أفی الله شک فاطر السماوات والأرض؟»؛ یعنی اگر به عقلت مراجعه کنی، نمی‌توانی در وجود خداوند شک داشته باشی. یا آیه شریفه: «هل جزء الاحسان إلا الإحسان؟»؛ یعنی ای بشر! اگر به عقل خودت مراجعه کنی، به توجازه بی‌احترامی به والدینت؛ یعنی کسانی که به تو خوبی کرده‌اند را نمی‌دهد. هم‌چنین در روایت معروف هشام، امام کاظم علیه السلام فرمود: «یا هشام، إن لله علی الناس حَختَین: حُجَّةً ظاهِرةً و حُجَّةً باطنیَّةً، فأما الظاهِرةُ فالرُّسُلُ و الِأَبیاءُ و الأئمَّةُ علیهم السلام و أما الباطِنَةُ فالعُقُولُ»؛^{۱۱}؛ البته کسانی که از این حجت استفاده کرده و عقل خود را به‌کار می‌گیرند، کسانی هستند که کلاس اول انسانیت را گذرانده‌اند و قابلیت دارند تا از حجت دوم؛ یعنی کتاب خداوند استفاده کنند که: «ذلک الکتاب لا ربیب فیهِ هدی للمتقین».^{۱۲}

قرآن هدایت می‌کند؛ ولی نه هر کسی را؛ بلکه تنها کسانی را هدایت می‌کند که تقوا دارند؛ یعنی کسانی که خود را رها نکرده‌اند و آنچه را که برطبق عقل می‌فهمند، رعایت کرده‌اند؛ مانند اینکه افرادی در دوره جاهلیت شراب نمی‌خوردند، یا اینکه شراب را به‌طور کامل آزاد بوده است؛ البته عقل همه چیز را نمی‌فهمد و این‌سینا از همین طریق برای ضرورت نبوت استدلال می‌کند که عقل می‌فهمد که عالم بازیچه نیست و من هم بازیچه آفریده نشده‌ام؛ همان‌گونه که قرآن کریم بازمی‌دهم به‌صورت استفهامی می‌فرماید: «افحسبتم أنما خلقناکم عبداً»؛^{۱۳} یعنی عقل به شما خواهد گفت که شما بازیچه آفریده نشده‌اید. هم‌چنین عقل می‌فهمد که خدایی که مرا آفریده، یک وجود محدود نیست؛ بلکه وجودی است که همه کمالات را به‌صورت بی‌نهایت دارد؛ بنابراین خداوند حکیم هست و اگر حکیم است، من را برای هدفی آفریده و اگر من را برای هدفی آفریده، اگر می‌خواهم به کمال خودم برسم، باید به سمت آن هدف حرکت کنم و خیلی از جاها نمی‌دانم چه باید بکنم؛ بنابراین باید خداوند متعال کسی را بفرستد تا مسائلی را که عقل من نمی‌فهمد، به من بگوید که: «یعلِّمکم ما لم تکنونوا تعلمون»؛^{۱۴} پیامبر چیزهایی را به شما می‌آموزد که شما لیاقت و شأنیت و قابلیت فهمیدن آن‌ها را نداشته‌اید چراکه ابزار آن را نداشته‌اید؛ ابزار شما تنها عقل است و این ابزار چنین کششی ندارد. خداوند متعال هر دو را قرار داده و قرآنی را نازل فرموده که «تبیانا لکل شیء»؛^{۱۵} است و مفسر این قرآن رسول اکرم صلی الله علیه و آله و خلفاء طیبین و طاهرین ایشان هستند. ظاهر قرآن متعلق به عموم است؛ اما همه آنچه که بشر به آن نیاز دارد، در قرآن آمده است؛ بنابراین ما تنها به عقل و قرآن نیازمند هستیم. همان‌طور که اشاره فرمودند، ممکن است این تجربیات نزدیک به مرگ بر اثر تسلط شیطان باشد؛ یعنی کسی که عمری با شیطان زندگی کرده، در آن حال نیز خداوند ولایت شیطان را از او قطع نمی‌کند؛ چراکه«انا جعلنا الشیاطین اولیاء للذین لاؤمنون»؛^{۱۶} شیطان ولی کسانی است که می‌خواهند راه شیطان را طی کنند. وقتی چنین شخصی تصادف می‌کند، ممکن است در تجربه نزدیک به مرگ او ولایت شیطان وجود داشته باشد و مسائلی را درک کند که واقعیت نداشته باشد و یا اینکه یک امر غیرواقعی در آن وجود داشته باشد؛ چراکه امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: شیطان همیشه مسائل غیرواقعی را القاء نمی‌کند؛ بلکه واقعیات را با یک امر غیرواقعی همراه می‌کند و هدف او همان امر غیرواقعی است تا ما را بفریباند و ما را به سمت همان که مقصود اوست، سوق بدهد؛ بنابراین پرداختن به این مسائل ضرورت ندارد؛ اما ممکن است گاهی خداوند به‌دلیل دعا یا کار فوق‌العاده‌ای که افراد انجام داده‌اند، عنایتی به آن‌ها داشته باشد یا تذکری به آن‌ها بدهد که البته این مسائل هم بی‌حساب نیستند.

❖ **گاهی نقل می‌شود که تمام تجربه‌ای که تجربه‌گر داشته، تنها در یک لحظه انجام شده است. این امر چگونه امکان پذیر است؟**

• **استاد برنجکار:**

شما سؤال از امکان داشتید و نه وقوع. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مطلبی را به

❖ **اینکه افراد گزارش‌هایی از تجسم اعمال خود ارائه می‌دهند باید با گزاره‌های دینی تطابق داشته باشند. به‌عنوان مثال**

گاهی گفته می‌شود، خداوند را به‌صورت یک نور دیدم. خوب اینجا معلوم است، شخص اشتباه می‌کند؛ چراکه خداوند جسم نیست

تا دیده شود. به‌هرحال ما کلیت مسأله را می‌توانیم بپذیریم که خداوند حقایقی را به اشخاص نشان می‌دهد که منطبق برکتاب و سنت است و معلوم می‌شود، مسأله حقیقت دارد.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند که از آن هزار باب علم بازش شد و … این یک مسأله عادی نبوده و یک امرخارق‌العاده است. بنابراین ممکن است در زمانی بسیار کوتاه به انسان عنایتی بشود. این مسأله مانند نزول دفعی و تدریجی قرآن کریم است. همه حقایق و هدایت‌ها و آنچه که بشرتا قیامت به آن نیاز دارد، در قرآن وجود دارد؛ حال چگونه در یک لحظه تمام این مسائل برقلب پیامبر صلی الله علیه و آله نازل شده است؟ بنابراین چنین مسأله‌ای محال نیست. بشر به‌طور معمول چیزی را که به آن عادت دارد، می‌پذیرد و غیراز آن را قبول نمی‌کند که به آن استبعاد می‌گوییم؛ درحالی‌که وقتی به مسأله نگاه می‌کنیم، می‌بینیم ممکن‌الوجود است؛ اما متعارف نیست؛ بنابراین این امکان وجود دارد که در زمانی بسیار اندک خداوند حقایق بسیاری را به انسان نشان بدهد.

اما در مورد وقوع مسأله ما نمی‌دانیم مسأله‌ای که بیان می‌شود، واقعیت دارد یا توهمات شخص بوده است؛ بنابراین نمی‌توانیم به‌صورت قطعی در هر مسأله‌ای نظر بدهیم. ممکن هم است تجربه‌ای که بیان می‌شود، واقعیت داشته باشد یا تخیلات فرد باشد؛ اما می‌توانیم فارغ از این مسأله، داده‌های ادعایی فرد را مورد بررسی قرار بدهیم. ممکن است افرادی این خبرهای غیبی را مشاهده کنند؛ مانند اینکه شخصی به پیامبر صلی الله علیه و آله عرضه داشت که من صداهای بهشت و جهنم را می‌شنوم؛ یعنی ما حقایقی را مشاهده می‌کنیم که از راه عقل یا به‌صورت تعبیدی آن‌ها را پذیرفته‌ایم. مشاهده این حقایق خوب است؛ البته به‌شرطی که منطبق براعتقادات ما باشند؛ بنابراین ممکن است خداوند حقایق بسیاری را در زمانی کوتاه به انسان عرضه کند و مطالب عرضه‌شده را نیزباید با توجه به کتاب و سنت بررسی کنیم.

❖ **آیا ممکن است این تجربیات در مباحث دینی نیامده باشد؛ ولی واقعیت داشته باشد؟**

• **استاد برنجکار:**

راجع به این مسائل نمی‌توانیم قضاوت کنیم. مانند اینکه شخصی بگوید من بهشت را دیدم و در بهشت فلان مسأله وجود داشت که در روایات ما این مسأله بیان نشده باشد. ما می‌گوییم این مسأله ممکن است واقعیت داشته باشد یا واقعیت نداشته باشد و برای ما قابل قبول و یا انکار نیست. تنها زمانی می‌توانیم این مسائل را قبول یا رد کنیم که در امور عقلی و نقلی دلیلی برای آن‌ها داشته باشیم؛ اما زمانی که دلیل از عقل و نقل برله یا علیه آن نداریم، نخواهیم توانست آن را قبول یا رد کنیم و تنها می‌گوییم: ممکن است و این را عقل می‌گوید، چراکه قبول یا رد ادعا، نیاز به دلیل دارد و شخص تجربه‌گرنیز معصوم نیست.

❖ **حضرت آیت‌الله جوادی آملی می‌فرمایند: وحی بر دو قسم علمی برای پیامبران و عملی برای اولیاء و صالحان است. آیا ممکن است، این تجربیات یک نوع وحی عملی باشد؟**

• **استاد فیاضی:**

وحی علمی عبارتست از اینکه چیزی را به شخص می‌آموزند. وحی عملی به این معناست که شخص هدایت می‌شود تا کاری را انجام بدهد و این، شعبه‌ای از ولایت‌الله است. خدای متعال فرموده است: «والله ولی المتقین»^{۱۸} یا «الله ولی الذین آمنوا».^{۱۹} در این حالت چیزهایی به شخص آموخته می‌شود که ممکن است، مربوط به هست و نیست‌ها و یا باید‌ها و نباید‌های عالم باشد که وحی نظری است؛ اما وحی عملی ولایت تکوینی است که خدای متعال روی کسی که او را دوست دارد، اعمال می‌فرماید: «والله یحب المتقین»؛^{۲۰} یعنی جایی پیش می‌آید که علیرغم اینکه چشم شخص باز است؛ اما نگاه او را از حرام منصرف می‌کند؛ البته به آنذ خدا و با اختیار خود او و تدبیر الهی. اینها وحی عملی است که عملاً خدای متعال بنده‌اش را به سمت آنچه که سعادت اوست، می‌برد. برخلاف بنده عاصی و غیرمؤمن که ولایت او را به

❖ **براساس گزارشی که این افراد می‌دهند، روح برائرحادثه رخ داده از بدن مفارقت می‌کند که این مفارقت، یک مسأله عادی است؛ چراکه این اتفاق هنگام خواب نیزرخ می‌دهد و همان‌گونه که خداوند متعال در خصوص مرگ تعبیر «توفی» را به‌کار برده، در مورد خواب نیز، همان تعبیربه‌کاررفته است: « هوالذی یتوفاکم باللیل» «توفی» به‌معنای گرفتن کامل یک چیزاست؛ یعنی خداوند متعال تمام حقیقت شما را در عالم خواب می‌گیرد.**

دست شیطان داده است. «انا جعلنا الشیاطین اولیاء للذین لا یمنون»^{۲۱} خداوند متعال ولایت براین افراد گمراه دارد؛ ولی ولایت او در این موارد به این است که اختیار آنها را به دست شیطان نمیدهد. این اضلال که از طرفی کار خداست به‌وسیله شیطان انجام می‌شود که افسار افراد را به دست گرفته است. به هر حال این تجربیات وحی عملی نیستند.

❖ **تفاوت این جهان با جهان دیگر چیست؟**

• **استاد برنجکار:**

جهان بعداز مرگ با این جهان متفاوت است. یکی دنیای برزخ است که هنوز قیامتی برپا نشده و بهشت و جهنمی ندارد. برزخ برای خودش حساسی دارد. در نفع صورت اول همه‌چیزاز بین می‌رود و در نفع صورت دوم نیز، وقایعی پیش می‌آید که در قرآن و روایات درباره آن توضیح داده شده است. هر سه عالم بعداز مرگ با هم تفاوت‌هایی دارند. درباره اینکه در جهان برزخ بدن وجود ندارد، دو قول آمده است. برخی می‌گویند: در برزخ تنها روح است و روح حالتی پیدا می‌کند که ما افراد را می‌شناسیم و برخی می‌گویند: یک بدن مثالی وجود دارد که غیراز بدن مادی است؛ اما به هر حال این بدن مادی در برزخ وجود ندارد. در قیامت بدن مادی احمیا می‌شود و روح به بدن بازمی‌گردد؛ اما آنجا هم وقایع به‌همین صورت نیست که ما دارای همین سیستم گزارش باشیم. در قیامت همین بدن وجود دارد؛ اما قوانین آن جهان از این جهان متفاوت است. این جهان برای آزمایش است و لذات همراه نعمات است و نظم خاص به خود را دارد که برای هدف خاصی آفریده شده است. هم‌چنین برزخ و قیامت و بهشت و جهنم نیز، برای هدف خاصی هستند و نظم خاص به خود را دارند. اینکه شخص در جهنم می‌سوزد؛ ولی از بین نمی‌رود، نشان از قوانین خاصی است. قرآن کریم در این باره می‌فرماید: «کُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَیْرَهَا».^{۲۲} بنابراین معلوم می‌شود، وضعیتی که در این عالم وجود دارد، با برزخ و قیامت و بهشت و جهنم متفاوت است و اشتراکاتی نیزدارد؛ مانند اینکه روح انسان در همه این عوالم حضور دارد؛ اما این‌که آن‌ها حقایق متفاوتی را می‌بینند، باید دانست که آن‌ها اعمال خود را به‌شکل خاصی می‌بینند یعنی انسان تجسم عمل را به‌شکل خاصی می‌بیند که از آن ناراحت یا خوشحال می‌شود. طبیعی است که تجسمی از واقعیت این عالم در تجربه نزدیک به مرگ دیده می‌شود. در این تجربه اثر واقعیات این عالم به‌نوعی مجسم می‌شود. عرض کردیم، کسانی که چشم برزخی آن‌ها باز شده است، در همین عالم نیز می‌توانند، این تجسم را ببینند. بحث درباره اتفاقات برزخ بسیار مفصل است که آیا انسان عذاب می‌بیند؟ قطعاً عده‌ای عذاب دیده و برخی لذت می‌برند و برخی بینابین هستند و در روایات آمده است؛ البته شب اول قبرو عذاب قبربرای همه وجود دارد؛ اما در ادامه انسان‌ها به چند دسته گوناگون تقسیم خواهند شد.

- پی نوشت‌ها**

- ^۱ اسراء: ۸۲
- ^۲ انعام: ۶۰
- ^۳ مومنون: ۹۹
- ^۴ همان
- ^۵ نهج‌البلاغه: خطبه ۱۹۳
- ^۶ جمعه: ۶
- ^۷ بقره: ۲۶۵
- ^۸ بقره: ۱۷۱
- ^۹ شمس: ۱۰
- ^{۱۰} زلزال: ۱۰
- ^{۱۱} ابراهیم: ۱۰
- ^{۱۲} رحمن: ۶۰
- ^{۱۳} الکافی: ۱/۱۲/۱۶۱
- ^{۱۴} فاتحه: ۲
- ^{۱۵} مومنون: ۱۱۵
- ^{۱۶} نحل: ۸۹
- ^{۱۷} اعراف: ۲۷
- ^{۱۸} جانیه: ۱۹
- ^{۱۹} آل عمران: ۷۶
- ^{۲۰} بقره: ۲۵۷
- ^{۲۱} اعراف: ۲۷
- ^{۲۲} نساء: ۵۶

محلهمحور تغییرکرد و به نهادهای مختلف فرهنگی واگذار شد!

در دوران شیوع ویروس منحوس کرونا،اما، بار دیگر ضرورت سازمان دهی بر محور مساجد، یا هدف پای کار آوردن مردم و برنامه‌ریزی محله‌محور برای حل معضلات، مشکلات و نیازمندی‌های محلات برهمگان روشن شد.

در این دوران مساجد یا محوریت امام مسجد و همراهی ارزشمند مردم، چهراهی ماندگار را به تصویر کشیدند و به‌عنوان یکی از پایگاه‌های اصلی ارائه خدمات متنوع به مردم و شبکه سلامت کشور، مطرح شدند.

اکنون ما امامان مساجد سراسر کشور، با تاسی از حضرت سیدالشهداء علیه السلام و قدردانی از خُسن اعتماد رهبر معظم انقلاب اسلامی، با استعانت از حضرت حق و استمداد از اهل بیت علیهم السلام، اعلام می‌داریم که با عزمی راسخ و اراده‌ای استوار، تمام ظرفیت‌های مسجد و محله را برای حل مسائل و مشکلات اهالی محله خویش اواج گرفتن خدمت‌رسانی مساجد به کار گرفته و با راهبری میدانی حلقه‌های میانی و همراهی و همدلی مردم در عرصه خدمت، سهم خود را در لبیک به فرمان ویژه نائب برحق صاحب‌الزمان علیه السلام ادا نماییم.

امامان محله و ائمه جماعات مساجد سراسر کشور

در گفت‌وگو با آیت‌الله علیدوست مطرح شد

چرا امر به معروف و نهی از منکر در جامعه ما کم‌رنگ شده است؟

آیت‌الله علیدوست گفت: سه عامل کلی برای کم‌رنگ شدن امر به معروف و نهی از منکر در جامعه کنونی می‌توان برشمرد؛ باید از ظرفیت تربیت‌شدگان علمی در دوران ۴۲ ساله بعد از انقلاب در بدنه نظام اسلامی استفاده شود.

آیت‌الله ابوالقاسم علیدوست عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در گفت‌وگو با خبرگزاری حوزه و در پاسخ به این سؤال که چرا امر به معروف

و نهی از منکر در جامعه ما کم‌رنگ شده و مردم تا حدودی نسبت به این قبیل مسائل دینی بی‌تفاوت شده‌اند، گفت: کم‌رنگ شدن امر به معروف و نهی از منکر در جامعه، علت‌های متعددی داشته و از این رو پاسخ‌های متفاوتی نیز در رابطه با آن وجود دارد.

وی ضمن اشاره به مسئله مذکور اظهار داشت: سه علت عمده در پاسخ این مسئله وجود دارد که مورد تأیید اکثر صاحب‌نظران نیز می‌باشد: اولین علت عدم نهادینه شدن سه نهاد «ارشاد جاهل، امر به معروف و نهی از منکر» در زمان بعد از انقلاب اسلامی می‌باشد.

استاد درس خارج حوزه گفت: هنگامی که قرآن کریم امر به معروف و نهی از منکر را مطرح می‌کند، علاوه بر اینکه این مسئله را یک وظیفه همگانی تلقی می‌کند، پیشنهاد تشکیل یک نهاد را می‌دهد؛ خداوند می‌فرماید: « ولتکن منکم أمةٌ یَدْعونَ الی الخیرِ و یمروَنَ بالمعروفِ و ینهونَ عن المنکرِ و أولئک هم المفلحون»؛ باید از میان شما، جمعی دعوت به نیکی و امر به معروف و نهی از منکر کنند! و آنها همان رستگارانند.

آیت‌الله علیدوست با بیان اینکه تعدادی از برنامه‌های اجرایی نهادهای امر به معروف و نهی از منکر به‌شکل صحیح اجرا نگردیده‌اند، عامل بودن آرمین به معروف را دومین عامل مهم در ترویج امر به معروف و نهی از منکر برشمرد و اظهار داشت: مردم امر به معروف و نهی از منکر را باید از کسی ببینند و بشنوند که خود او، فردی مؤتمربوده و این قبیل مسائل را پذیرفته باشد.

عضو‌جامعه مدرسین حوزه علمیه قم گفت: مردم باید نهی از منکر از کسی ببینند که خود او منتهای و نهی‌پذیر باشد؛ هنگامی که برخلاف آنچه بایسته است، امر به معروف و نهی از منکر در میان مسئولان نظام، در گفت‌وگوهای آنان و در ادبیات رسانه‌ها به‌ویژه تلویزیون مشاهده نشود، عمل به این فرایض الهی توسط مردم نیز تضعیف می‌گردد.

• **عدم هماهنگی عوامل اجرایی برای نهادینه شدن امر به معروف**

این استاد حوزه سومین عامل کم‌رنگ شدن امر به معروف و نهی از منکر را عدم هماهنگی‌های لازم بین عوامل اجرایی مختلف دانست و گفت: برای نهادینه شدن امر به معروف باید عوامل مختلفی دست به دست هم دهند و متأسفانه این اتفاق، تاکنون به‌وقوع نپیوسته است؛ اگرما جامعه‌ای داشتیم که در آن بی‌کاری کم و گرانی مهار شده بود، اگر مسئله پلشت اختلاس هر هفته و هرماه نداشتیم، اگر این‌پنجه موردتعرض به‌صورت همدیگرزدن را نداشتیم و اگر ادبیاتمان ادبیات ادب بود، آیا امر به معروف و نهی از منکررنگ می‌باخت؟

آیت‌الله علیدوست افزود: عوامل مختلف مرتبط با اجرایی شدن امر به معروف و نهی از منکر در یکدیگر اثر می‌گذازند و به‌صورت مجموعه‌ای حلقوی یا هرمی از هم تأثیر می‌پذیریند.

• **لزوم استفاده از ظرفیت‌های نخبگان**

عضو‌جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در پایان به لزوم استفاده از ظرفیت‌های نخبگان و پژوهشگران با استعداد در رده‌های مختلف اجرایی نظام اسلامی پرداخت و گفت: مطلب ناراحت‌کننده برای من این است که چرا از نیروهای تربیت‌شده در ۴۳ سال گذشته انقلاب اسلامی استفاده نمی‌شود؟ کشور ما در این زمینه ضرر می‌کند. باید واقعاً در بدنه نظام پوست اندازی اتفاق بیفتد تا طیفی به‌معنای واقعی کلمه برپوند و طیف وسیع نشیط، درس‌خوانده، دست‌پاک و انقلابی روی کار بیایند تا شرایط کشور عوض شود.

معرفی کتاب

الألعاب الإلکترونیة رؤیة شرعیة

کتاب «بازی‌های الکترونیکی از منظر فقهی» به‌قلم نورالدین مختار الخادمی، و به‌کوشش واحد بین‌الملل دفتر مطالعات اسلامی و ارتباطات حوزوی پژوهشگاه فضای مجازی در ۴۰ صفحه منتشر شد.

نویسنده پس از بیان توضیحاتی اجمالی در مورد بازی‌های الکترونیکی، حکم عمومی شرعی آن‌ها را «اباحه» معرفی می‌کند؛ چراکه هنوز خدشه‌ای به سلامت اخلاق و عقیده

وارد نساخته است؛ اما پس از تداخل آن‌ها با آثار منفی و مثبت، این حکم به احکام دیگر همچون حرمت، وجوب کراهت و استحباب تغییر می‌کند. پژوهشگر، ادله حرمت را مخالفت‌های شرعی از منظر توهین به مقدسات و ارزش‌های اخلاقی، حفظ نفس، حفظ عقل، حفظ مال و اختلال در نظام خانواده و اجتماع می‌داند. جواز استفاده از بازی‌های الکترونیکی که فاقد مخالفت شرعی می‌باشند نیز، براساس اباحه، استحباب و وجوب است.

وی در پایان تأکید می‌کند که باید جایگزینی را برای بازی‌های الکترونیکی با رعایت چارچوب‌های اسلامی و با هدف رشد داخلی و خودکفایی تولید کرد؛ چراکه بیشترین بازی‌ها در کشورهای غیرمسلمان تولید شده و چالش‌ی فکری و تمدنی را برای مسلمانان به وجود می‌آورد.

علاقه‌مندان جهت کسب اطلاعات بیشتر می‌توانند به آدرس اینترنتی csri.majazi.ir مراجعه نمایند.

طلایه‌داران محراب و منبر/۱۴

برگی از مجاهدت‌های سیاسی و منبرهای انقلابی حجت الاسلام والمسلمین شیخ جعفر شجونی

بخش اول

روحانی مبارز و آزاده حاج شیخ جعفر شجونی به سال ۱۳۱۱ شمسی در شهر فومن و در بیت علم و جهاد و فضیلت زاده شد. پدر و اجدادش همگی از روحانیون غیور و از مجاهدان شجاع در نهضت جنگل و مشروطیت و از آمران به معروف و ناهیان از منکر بودند. شیخ جعفر در ۱۳ سالگی پدرش را از دست داد و بعد از فراگیری خواندن و نوشتن در مکتب‌خانه، به سفارش مادر گران‌قدرش در سال ۱۳۲۶ شمسی وارد حوزه علمیه قم شد. مقدمات و سطح را در نزد بزرگانی چون آیات محمدرضا آدینه‌وند، جعفر سبحانی، محمدتقی ستوده، حسین نوری همدانی، محمدعلی امینیان‌گیلانی، سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی، محمدتقی بهجت، محمد فکور یزدی و امام خمینی [﷒] فرا گرفت. در بیت آیت‌الله العظمی بهجت بود که با حضرت امام خمینی [﷒] آشنا گردید و جلد دوم کفایه را در محضر ایشان آموخت و در نزد شهید مطهری به فراگیری فلسفه اهتمام ورزید و در سال ۱۳۵۵ شمسی، برادرش (محسن شجونی) که مردی انقلابی و متدین بود، توسط ارتش کشته شد و همین امر موجب سکونت دائمی وی در تهران شد و در تهران از درس خارج علمای آن دیار به ویژه شیخ محمدباقر آشتیانی بهره‌مند گردید و با بزرگانی چون آیت‌الله سیدابوالقاسم کاشانی، آیت‌الله شیخ جواد حائری فومنی و آیت‌الله سیدمحمود طالقانی و… آشنا شد و همین ارتباط و حشر و نشر باعث شده تا وارد عرصه جهاد و مبارزه و تبلیغ شود. وی از معدود واعظان تهران بود که خود را فدایی امام [﷒] می‌دانست و در آن عصر غربت و تنهایی از مدافعان واقعی امام و راه و مرام ایشان شد و در این راه ثابت‌قدم و استوار ماند. او ۲۵ بار به زندان‌های مخوف ساواک رفت و شکنجه‌های قرون وسطایی را تحمل کرد؛ اما در راه ایمان و عقیده با استقامت و استوار ماند. از معدود روحانیون مدافع نهضت اسلامی و از یاران دیرین امام و رهبری معظم انقلاب بود. قبل از آن عضو رسمی جمعیت فدائیان اسلام بود و از هم‌زمان شهید نواب صفوی به‌شمار می‌رفت و بعد از شهادت نواب، وی نیز دستگیر و زندانی شد. بیش از ۶۰ سال از عمرش را صرف مبارزه و دفاع از ولایت، و امام و اسلام ناب محمدی کرد. او از خطبای خوش‌نام و باصلابت و مطیع امام و رهبری و آرمان‌های والای انقلاب اسلامی بود. بعد از انقلاب اسلامی نمایندگی حضرت امام خمینی [﷒] در جهت حراست از اموال رژیم پهلوی را در کرج بر عهده داشت. وی نیز نماینده مردم کرج در مجلس شورای اسلامی در دوره اول و نیز دبیر جامعه روحانیت مبارز و خطبای تهران بود. شیخ شجونی در دو عرصه تبلیغ دین و مبارزه علیه رژیم طاغوت موفق بود. شرح خدمات و مبارزات وی در دو کتاب مستقل به چاپ رسیده است. از آن جایی که وی استاد سخن بود و در وعظ و خطابه دینی شهرت داشت، برخی از ویژگی‌های تبلیغ آن روحانی انقلابی و طرفدار امام راحل را تقدیم خوانندگان می‌کنیم.

• الگو و سبک منبر دینی و سیاسی

مرحوم شجونی، واعظ معروف در اغلب شهرهای ایران منبر رفته است. منابر ایشان مشتاقان فراوانی داشت. سبک سخنرانی ایشان دینی و سیاسی بود که از پدر و اجدادش به او ارث رسیده بود و نیز متأثر بود از منابر مرحوم آیت‌الله حاج شیخ جواد فومنی حائری که از روحانیون مبارز تهران بود. مرحوم شجونی از سال‌های متمادی با آیت‌الله فومنی که از دوستان پدرش بود، حشر و نشر داشت و در مسجد و منزل ایشان منبر می‌رفت و پای منابر شجاعانه او می‌نشست. خود مرحوم شجونی در این‌باره می‌گفت: منابر مرحوم آیت‌الله فومنی دینی و سیاسی و همراه با اعتراض به مقامات حکومتی بود. من همان سبک را از ایشان داشتم و گاهی طنز را جاشنی می‌ساختم و این ویژگی‌ها باعث جذب مخاطبان می‌شد. جاشنی‌های انتقادی من برگرفته از سوزهای تاریخی و اجتماعی بود. یکی از سخنرانی‌های من را آقای تاج‌لنگرودی، در کتاب گفتار وعاظ خود آورده است. من هرجا خصوصاً در شهرستان‌ها که منبر می‌رفتم و فضایی که مرا نمی‌شناختند، با شنیدن نام من به یاد همان منبر چاپ‌شده می‌افتادند. یاد دارم که سالی در تبریز بعد از اتمام منبر، طلبه‌ای آمد و گفت من تاکنون با همان یک سخنرانی شما یک میلیون تومان گرفته‌ام!

• منابر پرجمعیت

مردم کیوسک محل فروش نشریات چپی‌ها را واژگون کردند و من بالای همان کیوسک سخنرانی کردم و به افتخار می‌مرام آنها پرداختم. این میتینگ‌ها تا پانزده روز پشت سر هم تداوم داشت. سخنران ثابت این میتینگ من بودم و برخی اوقات آقایان مرحوم شیخ علی‌اکبر تربتی و سیدمحمود سدهی و سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی سخنرانی می‌کردند. من در آن روزی که جلوی شهربانی قم به طلبه‌ها تیراندازی شد و یک نفر شهید و هفتاد نفر مجروح شدند، در یک سخنرانی داغ خواستار تبعید این دوروحانی‌شدم که پیروز شدیم وآن‌ها را تبعید کردند. من حتی حرارت گلوله‌ای که از کنار گوشم رد شد، احساس کردم. یکی از مجروحان آن حادثه آیت‌الله حاج سیدجعفر شبیری زنجانی است که هر وقت مرا می‌بیند، می‌گوید: من مجروح تو هستم. جالب است بدانید یک پیروزد طلشی مجاور قم شده بود. در همین بحبوحه مبارزات ما در قم، وی دو قبضه سلاح کمری که یادگاراواز دوران نهضت جنگل بود و تا آن زمان در خاک پنهان کرده بود، به من داد. سلاح‌ها پوسیده بود و هیچ کارایی نداشتند! با این‌حال در یکی از سخنرانی‌هایم درمسجد امام حسن عسگری [﷒] قم درحالی‌که فردی از داخل جمعیت به‌حالت حمله به طرف من مد نگاهان با هر دو دست دو قبضه سلاح کمری را بیرون کشیدم که او و اطرافیانش از وحشت با به فرار گذاشتند. البته این ریسک بود؛ ولی گاهی از این خالی‌بندی‌ها هم می‌کردیم.

• دفاع از امام و نظام

مرحوم حجت‌الاسلام و المسلمین شجونی در این‌باره می‌گوید: هر جا بروم که از امام حسین [﷒] حرف بزنم، از نظام و امام و رهبری هم حرف خواهم زد. نه‌تنها مجلس امام حسین [﷒] بلکه حتی در مجالس ختم، هر جا بلندگو گیر بیاورم، از انقلاب و شهدا صحبت خواهم کرد. نسبت مرحوم شجونی به عقایدش هدفی است، نه علفی که با بادها بلرزد. عاشق خانواده شهدا بود و اعتقاد داشت مسئولان نظام اسلامی هر کاری بکنند، باز هم نمی‌توانند مجاهدت شهدا را جبران کنند. فرزندش می‌گوید: پدرم می‌گفت آخوندی یعنی مردم؛ آخوند باید مردمی باشد. بارها می‌دیدیم برخی نصف شب با ایشان تماس می‌گرفتند و مشکلات‌شان را می‌گفتند. پدرم حتی نیمه‌شب با گشاده‌رویی جواب تلفن‌ها را می‌داد. خدا شاهد است، وقتی برای سخنرانی به برخی از شهرستان‌ها می‌رفت، هنگام بازگشت چند کیلونامه همراهش بود. تک‌تک نامه‌ها را می‌خواند و با آن‌ها تماس می‌گرفت و حتی به برخی می‌گفت: من شرمنده شما هستم که نمی‌توانم کاری برایتان انجام دهم. به امام و

پدرم می‌گوید: پدرم شیخ محمد

شجونی فرزند شیخ جواد فرزند شیخ اسماعیل فرزند

ابراهیم نسل اندر نسل روحانی و همگی از روحانیان

مبارز منطقه غرب گیلان به‌ویژه فومن بودند. پدرم واعظ

محبوب و مورد احترام مردم فومن و رشت، مردی بود

حق‌گو، مبارزه، سخن‌ور، شجاع، یار مظلومان، دشمن

پهلوی، دوست و هم‌زرم سردار جنگل میرزا کوچک‌خان و

آمر به معروف و ناهی از منکر. منزل ایشان پایگاه انقلابیون

نهضت جنگل و محل رفت و آمد روحانی مبارز میرزای

جنگلی بود و خاطرات فراوانی از آن بزبورگار داشت.

سالی پدرم به قم رفته بود و به دعوت آیت‌الله حاج شیخ

عبدالکریم حائری، مؤسس حوزه علمیه قم که ایشان و

اجداد ما را می‌شناخت، ده شب در مدرسه فیضیه منبر

رفت.

در جریان عمامه‌برداری رضاخان، عمامه خیلی‌ها را

برداشتند؛ ولی مأموران جرأت نکردند. عمامه پدرم را

بردارند. ایشان پیوسته با حکومت رضاخان درگیر بود.

پدرم در آن در زمان رضاخان با –انسان دوست– حاکم

شهر فومن در ستیز و مبارزه بود. گاهی هم مأموران

مراحمش می‌شدند؛ ولی چون شأن و شخصیت والاّیی

داشت و مورد علاقه مردم منطقه بود، جرأت نمی‌کردند،

به او آسیبی برسانند.

فعالیت پدرم غالباً جنبه تبلیغ داشته است و زمانی

که گویندگانی از شهرهای دیگری به شهر فومن و روستاهای

اطراف می‌آمدند، ایشان چنان از اخلاق اسلامی برخوردار

بود که میدان را برای آن‌ها خالی می‌کردند تا آن طالب

نیز به رشد علمی و اخلاقی برساند و مراسم و مجالس

خود را به آنان می‌داد تا مردم از تبلیغات طالب تازه‌وارد

بهره ببرند. به هر حال در آن زمان پدرم برای تربیت و

ارشاد مردم و مبارزه با منکرات، به‌منزله چراغ روشنی

برای اسلام بود. ایشان در رأس همه روحانیون فومن قرار

داشتند و محیط تبلیغ‌شان تا رشت و انزلی و روستاهای

اطراف آن گسترده بود. با این‌که منابر ایام محرم و صفر در

دوره رضاشاه ممنوع بود، یادم می‌آید که پدرم صبح‌های

خیلی زود با اسب برای سخنرانی به شهر صومعه‌سرا و…

می‌رفتند. مردم هم روی عشق و علاقه‌ای که به ایشان

داشتند، پای سخنرانی ایشان می‌نشستند و به عزاداری

می‌پرداختند. پدرم با مرحوم حجت‌الاسلام شاه‌چراغی

فومنی و پدر آیت‌الله العظمی بهجت و پدر آیت‌الله حاج

شیخ جواد حائری فومنی ارتباط داشت؛ اما جدم آقای

شیخ جواد که از وعاظ انقلابی بود، بانی مسجدی در این

است که اینک از مساجد معروف آن است و از آن جایی

که نام جدمان جواد بود، نام فامیلی ما هم جوادی است.

نوشته‌های منبری دازند که در نزد من موجود است. اجداد

من انسان‌هایی بودند که مورد قبول و احترام مردم بودند

و شدیداً با منکرات و خوانین منطقه مبارزه می‌کردند و

از فعالان نهضت مشروطیت بودند. آنان در خل و فصل و

خصومات و تظلمات بسیار ساعی و کوشا بودند و

منزل‌شان پناه‌گاه ستم‌دیدگان و محرومان بود؛ بنابراین

روحیه انقلابی را از آنان به ارث برده‌ام. مادرم سیده-مریم

گشتی فرزند آقا سیدعلی از سادات خوش‌نام فومن و از

شخصیت‌ها بود. او زنی فداکار بود. در فومن شایعه بود

که برای هر کسی فرزندی نمی‌شد و یا فرزندش در بچگی

می‌مرد، به مادرم متوسل می‌شدند و به مبلغ ده‌شاهی یا

یک‌ریال و دو‌ریال به مادرم نذر می‌کردند و بچه می‌ماند.

او ما را در تیمی بزرگ کرد و خیلی برای ما زجر و زحمت

کشید و وسیله شد که تا من طلبه شوم. برادرم محسن

شجونی که از فعالان ملی و مذهبی بود، برخلاف همه

جریان‌های حاکم در شمال که چپی بودند، در جریان

فعالیت برای فردی که وکیل مردمی بود، توسط ارتش در

مقام معظم رهبری و در بین مراجع آیت‌الله العظمی بهجت بسیار

علاقه‌مند بودند.

• پذیرش مجالس خطرناک

خود مرحوم شجونی در این‌باره می‌گوید: ما طلاب جوان در قم

در زمان مرجعیت آیت‌الله العظمی بروجرذی مرید حاج آقا روح‌الله

خمینی [﷒] بودیم. ایشان تا زمان حیات آیت‌الله العظمی بروجرذی [﷒]

کمتر در مسائل سیاسی دخالت می‌کردند و پس از آن کار بر ما آسان

شد. فریادهای کوبنده امام به ما روح تازه‌ای بخشید و بیش از پیش

وارد گود مبارزه شدیم. دیگر کسی بر ما خرده نمی‌گرفت که چرا مرجع

ساکت است و شما پرخاشگر. من در تهران مجالسی را می‌پذیرفتم

و سخنرانی‌هایی داشتم که بسیار خطرناک بود و هیچ‌کس چنین

مجالسی را قبول نمی‌کرد. منبرها آن چنان داغ و پرشور بود که ساواک

تمام آن را ضبط کرده بود. در مدرسه صدر جلو خان مسجد شاه

سابق سه‌سال تمام ماه رمضان‌ها را صحبت می‌کردم. ساواکی‌ها

برق مسجد را قطع می‌کردند؛ اما با استفاده از بلندگوی باطری‌دار به

جمعیت مشتاق و پرشور آگاهی می‌دادم. همه-جا مملو از جمعیت

بود. حتی روی پشت‌بام‌ها و درختان. در اوایل زمان سخنرانی ما

دو ساعت بود که یک ساعت تفسیر و روایات و یک ساعت شامل

مسائل سیاسی می‌شد؛ اما این اواخر زمان سخنرانی را حداقل به سه

ساعت افزایش دادیم. علمایی هم مثل آیت‌الله حاج‌آقا مصطفی قمی

واعظ شهیر آقای محقق خراسانی پای منبر می‌آمدند و گاهی مرام‌ورد

لطف و تشویق قرار می‌دادند. یک رفتی حاج‌آقا احتشام روضه‌خوان،

با برادرزاده خود به پای منبر من آمده بودند. در ابتدا وقتی از تفسیر و

روایت می‌گفتم، از سخنرانی ما تعریف کرده بود؛ اما به محض شروع

مسائل سیاسی به برادرزاده خود محسن گفته بود: محسن‌جان! این

شیخ یا دیوانه است یا ساواکی؟! محسن‌جان بلند شو برویم. الان

آمریکایی‌ها می‌آیند و چنین و چنان می‌کنند؟! روزی از طریق یکی

از دوستان که راننده تاکسی بود، فهمیدم که تحت تعقیب هستم.

او گفت دو نفر سوار ماشین من شدند. یکی به دیگری گفت: شما

چرا دستور نمی‌دهید، شجونی را بگیرند. آئی که از مقامات بالاتر بود،

گفت: شجونی تا سه سال باید آزاد باشد تا ببینیم با داخل یا خارج

ارتباط دارد یا خیر؟! زیرا کسی که تکیه به جایی نداشته باشد، جرأت

زدن چنین حرف‌هایی را ندارد. من بعد از خداحافظی با راننده تاکسی

خوشحال شدم که حداقل سه سال مصونیت دارم و به مبارزه علیه

رژیم امده دادم و مبارزه را تندتر کردم. در خلال این سه‌سال بعضی

را به‌خاطر یک کلمه دستگیر می‌کردند؛ اما مرا با آن همه ناسوزی‌کی

به رژیم می‌گفتم، دستگیر نمی‌کردند و این، برای سایرین ایجاد شبهه

کرده بود. حتی برخی از آن‌ها به تیمسار بختیار گفته بودند: چرا شجونی

را نمی‌گیرید که این‌همه فحاشی می‌کند و بختیار گفته بود: این به

ما مربوط است. آن بنده خدا چنین برداشت کرده بود که من وابسته

به دستگاه هستم؛ اما بعدها ما من حلالیت طلبیدم و عذرخواهی

کردم. سه‌سال گذشت و بالاخره در ساعت هشت شب مرا دستگیر

کردند و نزد سرهنگ نشاط که مردی خشن و پرخاشگر بود، بردند. او

گفت: ما سه سال مثل سایه دنبال شما بودیم و فکر می‌کردیم، که تو

با گروه یا سازمانی در داخل یا خارج از کشور ارتباط داری؛ اما بعدها

فهمیدیم تو ذاتاً آدم ناراحتی هستی و نفس نواب صفوی هم به تو

خورده که داغ‌تر شده‌ای. آن‌ها خواستند؛ مرا تطمیع کنند و لذا دو هزار

تومان که در آن زمان پول خیلی زیادی بود، به من دادند و من نپذیرفتم.

در همین موقع سید ابراهیم ابطیحی کارگزار منزل آیت‌الله بهبهانی هم

داخل شد و جریان را فهمید. بعدها هر جا که می‌نشست، می‌گفت:

دو نفر را دیدم که از ساواک پول نگرفتند؛ یکی شهید جعفر شجونی و

دیگری شیخ جواد فومنی.

• تفسیر اشعار یزید و ارتباط به شاه و ملکه

هشت روز بعد از تاج‌گذاری شاه و ملکه در منزل آیت‌الله بهبهانی در

تهران منبر داغی رفتم و اشعار یزید را تشریح و تفسیر کردم و مضمون

فارسی را این‌گونه بیان کردم: اگر دامن دراز محبوبم به خاک کشیده

نمی‌شد و خاک را متبرک نمی‌کرد، اجازه نمی‌دادم کسی به خاک تیمم

کند! ساواکی‌ها که پای منبر حضور داشتند، بلافاصله گزارش دادند

و فردا صبح ما را دستگیر کردند و در ساواک تحویل کمالی شکنجه‌گر

معروف دادند. او گفت: شجونی لباس‌هایت را بکن و بذار روی

گاوصندوق! گفتم چرا؟ با خشونت گفت: می‌کنی یا خودمان بکنیم؟!

آن وقت تشریح کرد که به گفتن این جملات، اگر دامن دراز محبوب‌ام به

خاک کشیده نمی‌شد و خاک را متبرک نمی‌کرد، من اجازه نمی‌دادم

کسی به خاک تیمم کند و بعد گفت شعر یزید را می‌خوانی و به دامن

شهبانو توهین می‌کنی؟ دیدم شعر دیروز را دارد تکرار می‌کند، آن وقت

فریاد زد: لباست را درآور! من لباس‌هایم را در آورده و روی گاوصندوق

گذاشتم و گفتم: شجونی من هستم و این لباس‌ها شجونی نیستند.

کمالی بلافاصله سوت زد و ۲۴ سرباز با کمر بند و شلاق آمدند و مرا

خواستارند و با شلاق و کمر بند تمام بدنم را مجروح کردند. آن وقت

کمالی دستور داد ناهار و شام به من بدهند. آخر شب او را ولش کنید.

من در کف اتاق افتاده بودم که یک افسر وارد اتاق شد. دلش برایم

سوخت و گفت: آقای شجونی من از منابر شما خیلی استفاده کردم

و مرتب می‌گفت: ببخشید من شما را ندوم! سپس مرا را رها کردند و

یک‌سره آمدم مسجد مطهری واقع در میدان قزوین و چون آخر شب

بود، روی منبر رفتم و روی منبر جریان شکنجه و شلاق خوردن را به

سخم حضار رسانیدم.

• سخنرانی روی دوش مردم

در سال ۱۳۴۱ طرح انجمن‌های ایالتی و ولایتی شاه با مخالفت

مراجع و حوزه‌های علمیه شکست خورد؛ اما رژیم شاه به هیچ‌وجه

حاضر به لغو فرزندوم نشد. او می‌خواست با انجام فرزندوم، به

اربابانش ثابت کند که بین مردم محبوبیت دارد تا آمریکا را از اقبال

خود به‌شمار آورد. شاه برای توجیه اعمال خود، با اعزام افرادی به قم و

شهرستان‌ها قصد داشت، در واقع این مسائل را جاب بیندازد. مقارن با

انجام فرزندوم شاهانه، بنده به‌همراه عده‌ای به سمت منزل آیت‌الله

سیداحمد خوانساری رفتم و من در خیابان بوذرجمهری مقابل بازار

آهنگری‌ها سخنرانی کردم و با شعار فرزندوم، مخالف اسلام است و

رفزندوم، مخالف قانون است، مردم را علیه رژیم شاه تحریک کردم و

بعد به منزل آیت‌الله سیدمحمد بهبهانی حرکت کردیم. به‌همین دلیل

نیمه‌های شب مرا دستگیر کرده و از منزل به زندان قزل‌قلعه بردند. در

آن شب عده‌ای از روحانیون و علمای تهران از جمله آیت‌الله طالقانی

که در منزل آیت‌الله محمد غروی کاشانی اجتماع کرده بودند، دستگیر

و روانه زندان قزل‌قلعه کردند؛ البته برخی از آقایان علما بعد از چند روز

آزاد شدند؛ ولی من و آقای طالقانی و یک عده دیگر مدت بیشتر در

زندان ماندیم.

تهیه و تنظیم: حجت‌الاسلام محمدتقی ادهم‌نژاد

ادامه دارد…

ل **آمریکایی‌ها فکر نکنند که اگر نیروهای نظامی‌شان از منطقه بیرون رفت، می‌توانند از طرق دیگر به این حضور ادامه دهند؛**

چراکه مردم منطقه بسیار هوشیار هستند. سابقه بد آمریکایی‌ها در کشورهای مختلف نشان‌دهنده این است که اصل حضور آمریکایی‌ها به‌قصد استثمار و بهره‌کشی از مردم دنیا امروز دیگر جای ندارد؛ به‌خصوص در منطقه ما و غرب آسیا

یا به‌تعبیر دیگر که درست هم نیست، خاورمیانه.

دبیرکل مجمع جهانی بیداری اسلامی

افغانستان بخشی از محور مقاومت است

در روزهای گذشته تحولات سریع در صحنه سیاسی افغانستان رخ داد. با سرعت‌گیری گروه طالبان در تسلط بر اکثریت خاک این کشور، اشرف غنی رئیس‌جمهور از کشور خارج شد و چهره‌های سیاسی در حال رایزنی درباره آینده افغانستان هستند. از سوی دیگر گروه طالبان نیز در حال تلاش برای کسب مشروعیت میان کشورهای جهان است.

برای آشنایی با تحولات این روزهای افغانستان خبرگزاری تسنیم با دکتر علی‌اکبر ولایتی دبیرکل مجمع جهانی بیداری اسلامی – که یک دوره ۱۶ساله وزیر امور خارجه کشور بود و هم‌زمان با پیشبرد پرونده جنگ تحمیلی، پرونده افغانستان و حمله شوروی به این کشور را نیز پیگیری می‌کرد و بعد از آن نیز در دوران حکومت مجاهدان بر افغانستان و قدرت‌گیری طالبان در دهه هفتاد شمسی، از نزدیک در جریان تحولات این کشور بوده-گفت‌وگویی انجام داده که تقدیم می‌شود.

دکتر علی‌اکبر ولایتی دبیرکل مجمع جهانی بیداری اسلامی

ما متضرر کرده است؛ ضمن اینکه مردم این کشور آموختند که زیر بار زور نروند؛ آنان با هر چیزی که بخواهد بر آنان تحمیل شود، برخورد خواهند کرد.

آن‌ها بیست سال با آمریکایی‌ها و بیش از ۱۵ سال با حکومت کمونیستی شوروی جنگیدند تا توانستند آمریکا را از افغانستان بیرون کنند و در برابر انگلیسی‌ها ایستادند و اگر بخواهیم تاریخ معاصر افغانستان را جمع‌بندی کنیم، باید بگوییم که مردم افغانستان مقاوم هستند.

«لرد کرزن» نخست‌وزیر وقت انگلیس در شبه‌قاره هند بود و در جنگ اول جهانی وزیر خارجه شد. او کتابی دارد و در آنجا در خصوص افغانستان نوشت: «هرکس برهرات و شرق افغانستان سیطره پیدا کند، بر کل آسیای مرکزی و قیانوس هند مسلط خواهد شد.» این‌ها یا این تفکر تلاش کردند در شرق افغانستان مستقر شوند؛ اما مردم افغانستان اجازه ندادند.

این ویژگی مردم افغانستان است و از افتخارات مردم این منطقه این است که آمریکایی‌ها را درحالی‌که به‌ذلت کشیده شدند، از منطقه بیرون کردند؛ این کار، نخست در عراق صورت گرفت و مشابه همین مسئله در افغانستان صورت گرفت.

زکراکی و همسرش معلم زینت ابراهیم، هنوز برای درمان به خارج از کشور سفر نکرداند؛ زیرا گذرنامه‌های بین‌المللی آنها آماده نیست و یا پاسپورت آنها در اختیار نهادهای امنیتی است. به نظر می‌رسد، دوسازمان اطلاعاتی نیجریه (NIA) و وزارت امنیت دولتی (DSS) حق داشتن پاسپورت بین‌المللی این زوج را رد کرده‌اند. با این حال، این یک واقعیت است که در طول سفر پزشکی شیخ و همسرش به هند که توسط دادگاه عالی کادونا صادر شده بود، پاسپورت آنها به محض بازگشت به نیجریه، توسط این سازمان‌های امنیتی ضبط شد. بنابراین سوال این است، آنها را به چه کسی واگذار کرده‌اند... آیا گذرنامه‌های بین‌المللی آنان به افراد ذی‌نفوذ دولتی تحویل داده شد؛ البته، این فقط حدس و گمان است. آیا آنها از قدرت و نفوذ خود برای بازداشت بیشتر شیخ و همسرش استفاده می‌کنند و در نتیجه آزادی اعطاشده توسط دادگاه‌های ملت را از آنها سلب می‌کنند؟! ما امیدواریم که این یک نبرنگ شیطانی دیگر در لابی‌های قدرت کشور نیجریه برای ممانعت از

بیست سال در افغانستان حضور اشغال‌گزارانه داشتند. به‌نظر شما چه عاملی موجب شد، آمریکا که این‌همه هزینه کرد، نتوانست سلطه خود را در افغانستان وهمچنین عراق تحکیم کند؟ آیا در این خصوص برنامه‌ریزی نداشتند یا اینکه برنامه داشتند و شکست هم خوردند؟

• آمریکایی‌ها به‌بهانه انفجار برج‌های دولقی تجاری در نیویورک به افغانستان حمله کردند. بوش پسر در همان زمان گفت «جنگ‌های صلیبی آغاز شد.» این سخن، نشان می‌دهد که آن‌ها به این موضوع به‌عنوان جنگ‌های صلیبی نگاه می‌کردند؛ چون بوش یک مسیحی صهیونیست بود. پس آن‌موقع که یک نفر مانند بوش پسر که عقاید افراطی مسیحی دارد، می‌گوید که «جنگ‌های صلیبی آغاز شد؛» یعنی هواپیماهای آمریکایی‌ها به‌بهانه انفجار برج‌های دولقو.که بنا بر تحقیق بسیاری از آمریکایی‌ها، آمریکا خودش نقش داشت. به افغانستان آمدند و جنایت‌هایی کردند که انسان از بیان آن‌ها شرم دارد؛ دو سال بعد هم که به عراق حمله کردند.

آن‌ها مانند دوران استعمار، برای عراق نایب‌السلطنه گذاشتند. عراق ثروتمندترین کشور منطقه و قوی‌ترین کشور جهان عرب است و یک فرهنگ ۵هزارساله دارد.

آمریکایی‌ها می‌خواستند عراق را با چند هدف تحت نفوذ خود درآورند؛ نخست بهره‌کشی از یک کشور ثروتمند، دوم نزدیکی آن به سرزمین‌های اشغالی که خیلی مهم بود. عراق ارزش سیاسی و استراتژیک ماندگاری برای آمریکا دارد که به‌عنوان پایه‌گاه آمریکایی‌ها در جهان عرب باشد؛ اما مردم عراق خیلی زود مقابله کردند و نشان دادند که آمریکایی‌ها نمی‌توانند در عراق به‌عنوان اشغالگر بمانند. اکنون هم بعد از تلفات زیاد و ضررهای فراوان مالی در حال خروج هستند

و بخش اعظمی از نیروهای خود را خارج کرده‌اند. اگر بخواهیم جمع‌بندی کنیم، اکنون شاهد خروج نیروهای فلسطینی از حالت انفعال به حالت ابتکار هستیم. اکنون مردم فلسطین دیگر منتظر نیستند و پاسخ در انتخاب نوع، زمان و چگونگی مبارزه و برخورد با صهیونیست‌ها ممتکر هستند.

که یک سخنرانی در مورد آمریکا و اسرائیل می‌کند، معادلات را پیش می‌برد و جدی است؛ چراکه سیدحسن هرنچه‌را تا اکنون گفته، عملی کرده است.

سوریه نیز در تهاجم ناجوانمردانه هشناد کشور علیه او پیروز شد. آن جنگ، یک جنگ محدود جهانی علیه سوریه بود. امروز سوریه با مقاومت و پایداری تمام توانست، بر دشمنانش پیروز شود. تنها بخش‌هایی وجود دارد که قابل پیش‌بینی بود که باقی بماند. انتخابات ریاست‌جمهوری سوریه هم پاسخ محکمی به دهان بدخواهان ملت و مردم سوریه بود.

در یمن عربستان سعودی به‌عنوان یک مهاجم با حمایت آمریکا، درنظر داشت، آن کشور را اشغال کند؛ اما یعنی‌ها اجازه ندادند، در این سال‌ها آب خوش از گلوی سعودی‌ها حامیانش پایین برود؛ باب‌المنذب در دست یعنی‌هاست که جزء جبهه مقاومت هستند. کشورهای جبهه مقاومت، مجموعه‌ای را تشکیل می‌دهند که در تاریخ منطقه و در دنیا بی‌سابقه است. محور اصلی این مجموعه هم ایران است. این مسیری که ایجاد شده است؛ یعنی یمن . تهران . بغداد . بوکمال . دمشق . بیروت . غزه، خط مقاومت است؛ با محوریت ایران و پس از انقلاب اسلامی در این منطقه، مجموعه‌ای ایجاد شده است که در راستای مقاومت، استقلال و آزادی گام برمی‌دارد. من آینده بسیار خوبی برای این مجموعه پیش‌بینی می‌کنم و البته افغانستان هم جزء این مجموعه است و مهمترین پیروزی‌ای که به دست آورده است، این است که آمریکا را بیرون کرده است. مردم افغانستان هر تصمیمی بگیرند، از نظر ما محترم است. بنده با بعضی از مسئولان بلندپایه افغانستان طی روزهای اخیر ارتباط داشتم. با بزرگان پشتون، تاجیک، شیعه و در مجموع با ۱۱ نفر از بزرگان افغانستان از اهل سنت و شیعه که در مبارزات علیه شوروی سابق نقش داشتند، گفت‌وگو کردم. من سال‌ها با برادران افغانستانی مانند شهید ربانی، حکمت‌یار، مرحوم مجددی، پیراحمد گیلانی، شهید عبدالعلی مزاری، خلیلی رئیس حزب وحدت اسلامی، محمد محقق، ناصری رهبر اسماعیلیه افغانستان، مرحوم زاهدی رئیس پاسداران جهاد اسلامی، آیت‌الله آصف محسنی و دیگران رابطه نزدیکی داشتم و جلسات متعددی داشتم.

ایران در طول اشغال افغانستان توسط شوروی‌ها، نقش مهمی در کمک به مردم افغانستان در مقابله با اشغال آن کشور داشته است.

نماینده ویژه دولت بایدن در امور ایران

ترور ژنرال سلیمانی امنیت آمریکا را کاهش داده است

وی افزود: ترور سردار سلیمانی، جهان را نیز در مقابل ایران ناتوان و درمانده‌تر کرده است.

نماینده ویژه دولت آمریکا در امور ایران، مرزاد گذشته نیز در اظهاراتی، با اعتراف به شکست سیاست کارزار فشار حداکثری گفته بود: ترور سردار سلیمانی به مشکلات آمریکا در منطقه افزوده است.

رابرت مالی در مصاحبه با شبکه خبری «ان‌بی‌سی» درباره اقدام دولت ترامپ در ترور سردار سلیمانی گفته بود: «دقیقا نمی‌دانم (در دولت ترامپ) چه اتفاقی افتاد؛ اما فکرمی‌کنم که مردم آمریکا این حق را دارند، از این موضوع آشفته شوند.

به‌نظر من کاملا آشکار است که این کار، باعث ایجاد مشکلات بیشتری و منجر به کاهش امنیت آمریکا شده است.

اخبار کوتاه جهان

- لبنان**

▪ **واردات بنزین از ایران در روز روشن انجام می‌شود؛**

حجت‌الاسلام والمسلمین سید حسن نصرالله: آمریکایی‌ها مسئول حوادث کشور هستند. آنان از سفارت خود، هرج‌ومرج را مدیریت می‌کنند. قطعاً بنزین و گازوئیل از ایران وارد خواهد شد، این واردات نه در تاریکی شب بلکه در روشنای روز و به‌صورت علنی صورت خواهد گرفت.

- میانمار**

▪ **کشته شدن بیش از ۱۰۰۰ نفر در میانمار از آغاز کودتای نظامی؛** گروه حقوق بشری موسوم به «انجمن کمک‌کننده برای زندانیان سیاسی» اعلام کرده است که از آغاز کودتای نظامی در میانمار در ماه فوریه تا ۱۸ اوت بیش از ۱۰۰۶ نفر کشته شده‌اند.

- عراق**

▪ **برای مراسم اربعین واکسن کرونا بزئیده؛** استاندارد کربلا پس از موفقیت در برپایی مراسم عاشورا، شرط پذیرش زائران اربعین برای ورود به کربلا را داشتن کارت واکسیناسیون کرونا اعلام کرد.

- آمریکا**

▪ **موفقیت ایران در تولید واکسن، تحریم واکسن را شکست؛** استاد دانشگاه هاروارد آمریکا: با تولید واکسن در داخل ایران و شکست سیاست آمریکا در این خصوص دولت بایدن نیز چاره‌ای جز تسهیل واردات واکسن از سوی ایران نداشت. در واقع اقدام دولت بایدن از سرانسان دوستی آنها نیست بلکه به خاطر موفقیت ایران در تولید واکسن است.

▪ **۲۴۰ هزار کشته و بیش از ۲ تریلیون دلار هزینه تروریست‌های آمریکایی در افغانستان؛** موسسه امور عمومی و بین‌الملل واتسون آمریکا: هزینه جنگ آمریکا در افغانستان که از پاییز ۲۰۰۱ آغاز شد۲٫۲۶ تریلیون دلار بوده است. از سوی دیگر طی این مدت ۲۴۱ هزار نفر به‌طور مستقیم در نتیجه این جنگ کشته شده‌اند.

▪ **روایای ارسال یک‌ونیم میلیون واکسن آورده آمریکایی مدرنا به ژاپن؛** بی‌بی‌سی به‌نگاه خبری بریتانیا با انتشار گزارشی اعتراف کرده که یک‌ونیم میلیون دُز واکسن آلوده مدرنا به ژاپن ارسال شده و شرکت دارویی تادکا در ژاپن پس از شیوع مشکوک ویروس متوجه وجود مواد خارجی عجیب در ویال‌های ارسالی شده است. ژاپن با قطع فوری تزریق واکسن آمریکایی اعلام کرده، کشورهای جایگزین را برای واردات واکسن انتخاب می‌کند.

- افغانستان**

▪ **طالبان ۱۰۰۰ خودروی زرهی و ۴۰ بالگرد به غنیمت گرفت؛** خبرنگار رويترز: آخرین اوزیایی اطلاعاتی نشان می‌دهد طالبان بیش از ۲۰۰۰ خودروی زرهی، از جمله هاموی و حدود ۴۰ وسیله پرنده نظامی از جمله بالگردهای بلک هاکس و پهپادهای اسکن ایگل را در اختیار گرفته است.

- ترکیه**

▪ **به شهروندان افغانستان پناهندگی نمی‌دهیم؛** وزیر خارجه ترکیه اعلام کرد آتکارا به شهروندان افغان که به دلیل تحولات اخیر از افغانستان در حال گریز هستند، پناهندگی نمی‌دهد.

▪ **آمریکا ۹ میلیارد دلار پول افغانستان را مصادره کرد؛** به گفته رئیس فراری بانک مرکزی افغانستان، آمریکا ۹ میلیارد دلار از سرمایه این بانک را مصادره کرده است و با این اقدام این کشور با یک بحران اقتصادی بالقوه روبرو است.

- روایت اشغالگر صهیونیستی**

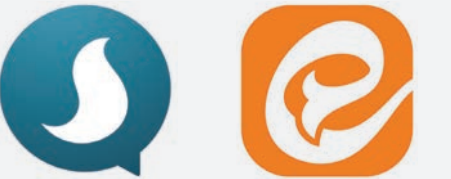
▪ **حملات به برنامه هسته‌ای ایران ادامه دارد؛** بنت نخست وزیر رژیم صهیونیستی: قصد داریم با کشورهای عربی، ائتلافی علیه نفوذ منطقه‌ای و بلندپروازی‌های هسته‌ای ایران تشکیل دهیم. با تلاش‌های آمریکا برای بازگرداندن توافق هسته‌ای با ایران مخالف بوده و همچنان به حملات مخفیانه علیه برنامه هسته‌ای ایران ادامه خواهیم داد.

▪ **رژیم صهیونیستی بایدن را از قصد خرابکاری در نطنز مطلع کرده بود؛** نیویورکتایمز به نقل از منابع آمریکایی و صهیونیستی گزارش داد، رژیم صهیونیستی کمتر از دو ساعت قبل از عملیات خرابکارانه در تأسیسات هسته‌ای نطنز در ماه آوریل، دولت «جو بایدن»، رئیس‌جمهور آمریکا را از این عملیات مطلع کرده بود.

- یمن**

▪ **سرتقت ۸۵ درصد از درآمدهای یمن توسط ائتلاف سعودی؛** رئیس شورای عالی سیاسی یمن: مزدوران ائتلاف سعودی بیش از ۸۵ درصد از درآمدهای یمن را به سرتقت برده و با نظارت آمریکا به حساب‌های بانکیشان در خارج منتقل کرده‌اند.

▪ **هر ۱۰ دقیقه یک کودک یمنی بر اثر گرسنگی می‌میرد؛**مدیر اجرایی صندوق کودکان سازمان ملل متحد: هر ۱۰ دقیقه یک کودک یمنی به دلیل گرسنگی و بیماری‌هایی که قابل پیشگیری هستند، می‌میرد. تجاوز به یمن منجر به بدترین بحران انسانی در دنیا شده است.

کانال هفته‌نامه افق حوزه در پیام‌رسان‌های

سروش و ایتا

@ofogh_howzah

امام زین العابدین ع

تُزَهَّرُ أَرْضُ كَرْبَلَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَالْكَوْكَبِ الدَّرِيِّ وَتُنَادِي أَنَا أَرْضُ الْمُتَّقَسَّسَةِ الْقَلْبِيَّةِ الْمُبَارَكَةِ الَّتِي تَصَمَّتَتْ سَيِّدَ الشَّهَدَاءِ وَ سَيِّدَ شَبَابِ أَهْلِ الْحَيَّةِ.

زمین کربلا، در روز رستاخیز، چون ستاره مرواریدی می‌درخشد و ندا می‌دهد که من زمین مقدّس خدایم! زمین پاک و مبارکی که پیشوای شهیدان و سالار جوانان بهشت علیه را در برگرفته است.

کربلا در روز عاشورا محل بروز و درگیری صفات نیک و بد، و فضائل و زناثل است.

امام حسین علیه و یاران بافایش مظهر تام فضیلت‌های اخلاقی بودند که در برابر همه زذیلت‌ها و خبیات‌ها و زشتی‌هایی که لشکر امویان به فرماندهی عمرسعد از خود نشان دادند، جنگیدند.

تاریخ عاشورا زیباترین القاب را برای سپاه امام حسین علیه ثبت کرده است. همان‌طور که آن حضرت علیه و اصحاب وفادارش، لشکر امویان را با اوصافی که حکایت

از خبابت و زذالت و فرومایگی می‌کند، توصیف کرده‌اند.
مقایسه خصلت‌ها و ویژگی‌های رفتاری این دو لشکر، برای امروز ما درس‌آموز و عبرت‌انگیزاست:

۱. شجاعت و بصیرت: یکی از القاب سپاه سیدالشهدا علیه «اهل البصائر» است. خوارزمی حنفی‌مذهب می‌گوید: «در نبرد میان دو لشکر در روز عاشورا، «عمروبن الحجاج» رو به لشکریان عمرین سعد کرد و درباره لشکر امام‌حسین علیه، گفت:

دورنمای جدید داشته باشند. به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله اعرافی در دیدار سرکار خانم برقی مدیر جامعه الزهرا علیه که در دفتر مدیر حوزه‌های علمیه در قم برگزار شد، آمایش و سنجش و آسیب‌شناسی نهادهای حوزوی و نظام روحانیت را از مهم‌ترین فعالیت‌ها در مدیریت حوزه‌های علمیه دانست.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه، با اشاره به اینکه طرح بزرگ آمایش، از جمله مهم‌ترین طرح‌های حوزه است که در آن، نزدیک به ۷۰ طرح از جمله مسجد تراز، آموزش و پرورش، دانشگاه، قوه قضاییه و… جمع‌آوری شده است، گفت: بر اساس این آمایش، برای اولین‌بار برنامه پنج‌ساله حوزه تدوین شد. جامعه‌المصطفی در حال حاضر چهارمین برنامه خود را دنبال می‌کند؛ ولی امسال اولین سال از برنامه پنج‌ساله حوزه سپهری می‌شود. در این برنامه چهل مضمون اصلی و ۹۰۰ ردیف برنامه و در ذیل آن، ۲۰۰ طرح بزرگ تحولی‌سوی کارهای رویت وجود دارد.

مدیر حوزه‌های علمیه با بیان اینکه روح همه این عوامل آن است که حوزه روی پایه‌های پیشین خود استوار بماند و گاهی گفته می‌شود که آموزش‌های

در مستحبات تعزیه‌داری و زیارت حضرت سیدالشهداء علیه مسامحه ننمایید.

روضه هفتگی ولو دو سه نفر باشد، اسباب گشایش امور است و اگر از اول عمر تا آخرش در آن بزرگوار از تعزیت و زیارت و غیرهما بجا بیاورید، هرگز حق آن بزرگوار ادا نمی‌شود و اگر هفتگی ممکن نشد، دهه اول محرم ترک نشود.

انتشارات کنگره بزرگداشت آیت‌الله قاضی، کوه توحید، ص ۲۵۶

سخن بزرگان

حضرت آیت‌الله سیدعلی قاضی علیه

در مستحبات تعزیه‌داری و زیارت حضرت سیدالشهداء علیه مسامحه ننمایید. روضه هفتگی ولو دو سه نفر باشد، اسباب گشایش امور است و اگر از اول عمر تا آخرش در آن بزرگوار از تعزیت و زیارت و غیرهما بجا بیاورید، هرگز حق آن بزرگوار ادا نمی‌شود و اگر هفتگی ممکن نشد، دهه اول محرم ترک نشود.

انتشارات کنگره بزرگداشت آیت‌الله قاضی، کوه توحید، ص ۲۵۶

۶ ویژگی رفتاری یاران امام حسین علیه

در روز عاشورا

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدجعفر طبسی

یکی از صفات رفتاری لشکریان سیدالشهدا علیه آن است که در وقت سحر، اهل نیایش و راز و نیاز با خداوند یکتا بودند. «حبیب‌بن‌مظاهر» یکی از اصحاب برجسته امام‌حسین علیه در روز عاشورا، می‌گوید: «چه بد قومی‌اند آنان‌که ذریه رسول‌خدا علیه و افرادی را که اهل نیایش در سحرگاهان هستند، می‌کشند.» به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین محمدجعفر طبسی در مطلبی به «مقایسه ویژگی‌های رفتاری میان دولشگر در روز عاشورا» پرداخت و نوشت:

• ۳. حاملان حدیث پیامبر علیه: یکی دیگر از ویژگی‌های سپاه سیدالشهداء علیه آشنایی کامل آنان با احادیث رسول خدا علیه بود.

مرحوم سماوی درباره شوذب‌بن عبدالله که یکی از شهدای کربلاست، می‌نویسد:

«کان حافظا للحديث، حاملاً له عن امیرالمؤمنین علیه؛ او یکی از حافظان حدیث پیامبر علیه از طریق امیرالمؤمنین علیه بود؛ درحالی‌که لشگر عمرسعد با تعبیر «خاموش‌کنندگان سنت پیامبر علیه» (مطفئوالسنت) توصیف شده‌اند.

جناب خوارزمی می‌گوید: «امام‌حسین علیه در آن روز (عاشورا) خطاب به لشگر دشمن کرد و فرمود: «شما افرادی هستید که کتاب

را تحریف و سنت‌ها را خاموش کردید. «(المقتل، ج ۲، ص ۹) و واقعاً بنی‌امیه در هزار ماهی‌که حکومت کردند، با تمام سنت‌های رسول‌خدا علیه مبارزه نمودند و تلاش کردند تا شریعت پیامبر علیه را تحریف نمایند؛ اما قیام امام حسین علیه و اقدامات مدبرانه ائمه علیه مانع تحقق اهداف شوم امویان گردید.

• ۴. پرهیزگاران نیکوکار: از اصحاب امام‌حسین علیه با القابی چون: «عبادت‌کنندگان»، «خداترسان» و «العباد النساک»، «پرهیزگاران» و «نیکوکاران» (الافتیاء الإبرار) یاد شده است. (ابصارالعین، ص۹؛ الفتوح ابن‌اعثم، ج ۵، ص ۱۷۷) همچنین خوارزمی حنفی عنوان «بنندگان شایسته‌خدا» (عبادالله الصالحین) را درباره «بربر»، یکی از شهدای کربلا به‌کار برده است؛ درحالی‌که در لشکریان عمرسعد، پستی و فرومایگی دیده می‌شود.

• ۵. سحرخیزان نیایشگر: یکی دیگر از صفات رفتاری لشکریان سیدالشهداء علیه آن است که در وقت سحر، اهل نیایش و راز و نیاز با خداوند یکتا بودند. «حبیب‌بن‌مظاهر»، یکی ازاصحاب برجسته امام‌حسین علیه در روز عاشورا، می‌گوید: «چه بد قومی‌اند آنان که ذریه رسول‌خدا علیه و افرادی را که اهل نیایش در سحرگاهان هستند، می‌کشند.» (ابصارالعین، ص ۱۰۳ المجتهدین‌بالاسحار)؛ درحالی‌که از لشکریان عمرسعد با تعبیر«المالیئنه‌بطونهم‌من‌الحرام» «کسانی که شگفتشان را از حرام پرکرده‌اند، توصیف شده‌اند.» (المقتل، خوارزمی، ج ۲، ص ۳۹)

خصلت نیایش در سحرگاهان، از جمله آموزه‌های مورد تأکید اهل‌بیت علیه است.

رسول خدا علیه سه مرتبه به امیرالمؤمنین علیه فرمودند: «علیک بصلاح‌اللیل»؛ «بر تو باد به نماز شب»(الکنفی، ص ۱۸، ص ۷۹)؛ خصوصاً برای رهایی از شرایط سخت کربلایی، باید بیشتربه این خصلت نیک توجه نمود.

مدیر حوزه‌های علمیه در دیدار مدیر جامعة الزهرا علیه

همه نهادهای فاخر حوزوی باید در کنار هم کار کنند

بانوان دارای ممیزات و مشخصات خاصی است که باید با فضای برداران متفاوت باشد. در نقطه مقابل، عده‌ای عنوان می‌کنند که هیچ تفاوتی وجود ندارد؛ ولی نظر درست، نظر بینابین است.

وی گفت: ولی در نظر سوم میل ما بیشتر به ترجیح مشترکات است؛ یعنی ممکن است ۱۵درصد تفاوت با برداران داشته باشد؛ ولی علم حوزوی بانوان، باید در بازار علم کشور در یک رقابت کلان کشوری و حوزوی خود را بسنجد.

آیت‌الله اعرافی بیان کرد: درست است که این نظر مخالفانی هم دارد؛ ولی بنده در عرصه بین‌الملل نیز چنین مسئله‌ای

افوجوزة

- سال بیستم
- شماره ۶۷۹
- دوشنبه ۸ شهریور ۱۴۰۰
- ۱۲ صفحه • ۲۰۰۰ تومان

Ofogh-e Hawzah Weekly
<div><div><div><div><div></div><div>صاحب امتیاز: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه</div></div></div><div><div><div></div><div>مسئول مرکز رسانه و فضای مجازی حوزه‌های علمیه: محمدرضا برته</div></div><div><div></div><div>سرمدبیر: رمضانعلی عزیزی</div></div></div><div><div><div></div><div>با همکاری هیأت تحریریه</div></div></div></div></div>
<div> <ul style="list-style-type: none">
تلفن: ۰۵۳۸-۳۲۹۰۰ نمابر: ۰۱۵۳۳-۳۲۹۰۰ صندوق پستی: ۳۷۱۸۵/۴۳۸۱ نشانی: قم، بلوار جمهوری، کوچه ۲، پلاک ۱۵ پایگاه اینترنتی: www.ofoghhawzah.ir پست الکترونیک: info@ofoghhawzah.ir امور هنری: سید امیر سجادی کارشناس فنی چاپ: مصطفی اویسی • چاپ: صمیم ۴۴۵۳۳۳۷۵ </div>

عطر یار

فراق امام زمان علیه

حاج غلامرضا سازگار

یگانه حامی خون خدا بنفسی انت

سلاله سر از تن جدا بنفسی انت

بیا که حضرت صدیقه علیه چاره قرن است

گُند برای ظهورت دعا بنفسی انت

بیا که از جگر چاه، اشک می‌جوشد

ز بس گریست علی علیه بی صدا بنفسی انت

بیا که طشت بود مثل باغ لاله هنوز

ز پاره‌های دل مجتبی علیه بنفسی انت

بیا که چشم‌به‌راه ظهور توست هنوز

سر بریده خون خدا بنفسی انت

بیا که ناله عجل علی ظهور حسین علیه

رسد به عرش ز طشتت طلا بنفسی انت

بیا دعای فرج بشنو از لب زینب

به شهر کوفه و شام بلا بنفسی انت

• ۶. قرانت قرآن: درباره «بربرین خضیر» یکی از شهدای کربلا، گفته شده که از قاریان قرآن بوده است. (ابصارالعین، ص ۱۱۱) این خصلت نیک؛ یعنی قرآن خواندن و تدبر در معنای آن، در روایات اهل‌بیت علیه بسیار مورد تأکید قرار گرفته است.

از رسول‌خدا علیه نقل شده که فرمود: «هنگامی که فتنه‌ها شما را مانند شب تاریک فرا گرفت، به قرآن روی آورید» (الکنفی، ج ۲، ص ۵۹۹)؛ این در حالی است که لشکریان عمرین سعد با عناوین «فاسق»، «مع‌الربک‌الحسینی، ج ۴، ص ۲۲۰) «شارب‌الخمر» (تذکره‌الخوارج، سبط ابن‌الجوزی، ص ۱۱۸) و «فرزندان نامشروع» (تاریخ طبری، ج ۳، ص ۳۲۱) معرفی شده‌اند. واقعاً با یک مقایسه کوتاه میان این دو لشکر، معلوم می‌شود که در روز عاشورا چه افرادی با پیسر دختر رسول‌خدا علیه جنگیدند و چه انسان‌های ارزشمند و پاک‌سیرتی در کاب امام‌حسین علیه به درجه رفیع شهادت نائل آمدند.

باید توسعه یابد که بتوانیم فعالیت‌ها

را در مرکز رشد و مناصب مهم سامان دهیم. باید به‌شکلی برنامه‌ریزی کنیم که طلاب بر حسب نیازهایی که بر آن اساس وارد حوزه شوند، شاهد اجرای

برنامه‌های تخصصی باشند.

• بانوان طلبه باید در تصمیمات ملی و استانی خود تأثیرگذار باشند

بر پایه همین گزارش، خانم سیده‌زهره برقی نیز در این دیدار، گفت: خانم‌ها آمادگی بسیار زیادی برای فعالیت دارند؛ ولی احساس می‌شود که برنامه‌های آنها باید ویژه باشد و مهارت‌های آنها را بیشتر کند و آنها را برای حضوری قوی در اجتماع آماده‌تر نماید.

مدیر جامعه‌الزهرا علیه گفت: در گذشته علمایی چون آیت‌الله قدوسی و آیت‌الله شیرازی فعالیت‌های بسیاری را برای برنامه‌ریزی مکاتب پیگیری می‌کردند و به همین دلیل فاع‌التحصیلان آن زمان، رشد معنوی و فرهنگی بسیار خوبی داشتند. به‌همین دلیل شورای سیاست‌گذاری حوزه خوارهان و هیئت امنای جامعه‌الزهرا علیه، باید روی برنامه‌ریزی‌های اساسی کار کنند.

وی اظهار کرد: در حوزه سیاست‌گذاری باید دقت داشته باشیم که در ورطه تصدی‌گری نیفتیم. ارزیابی کمیسیون‌های شورای سیاست‌گذاری هم از نکاتی است که باید در حوزه توسعه فعالیت‌های حوزوی به آن توجه کرد.

خانم برقی با اشاره به برنامه‌هایی

که برای کانون‌های استانی وجود دارد، افزود: تجمع تعداد زیاد کانون‌ها در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها، ظرفیت خوبی از حیث شبکه‌سازی دارند.

وی ادامه داد: در این رابطه دوره‌های کوتاه‌مدت مهارت‌افزایی داریم که اگر

توانیم این دوره‌ها را تا آب‌ان‌ماه برگزار کنیم، می‌توانیم انتظار داشته باشیم که این برنامه ما را در زمینه تبلیغ بین‌الملل نیز یاری کند و در حوزه دانش‌آموختگان نیز اجرا شود. نیازسنجی این فعالان از مهم‌ترین برنامه‌هاست.

وی گفت: پرورش مدیر در حوزه فرهنگی از جمله خلأهای جدی است که باید به‌خوبی پر شود. شورای سیاست‌گذاری می‌تواند روی برنامه‌های کلان کار کند و مدیران بیش از آنکه دائماً در کمیسیون‌ها حضور یابند، وقت بیشتری برای کار در بخش‌های خود داشته باشند.

برقی با ارائه پیشنهاد تأسیس مرکز رشد و فناوری در حوزه، ابراز کرد: گویا مرکز‌مدیریت برداران نیز چنین طرحی داشته‌اند که در این زمینه باید از اینگونه طرح‌های نواندیشانه حمایت کرد.

مدیر جامعه‌الزهرا علیه در پایان گفت: از جمله مهم‌ترین کارهایی که در پیش‌رو داریم، احصای شغل‌ها و مناصبی است که خانم‌های طلبه می‌توانند در کشور فعالیت کنند. باید جامعه‌الزهرا علیه نیروهای دانشه باشد که بتوانند در تصمیمات ملی و استانی خود تأثیرگذار باشند.